

SUPPORT magazine

SPECIAL
INNOVATIE &
INCLUSIE

Opent **VRAAGJE?!**
de dialoog over
toegankelijkheid?

VAN ABBEMUSEUM
gaat voor inclusie

**LOTTIE VAN
STARKENBURG**
spreekt over haar
onzekerheid

REAGIRO
*Hangen in
de bochten*

Rolstoel-Barbie:
inclusief of voor
de schone schijn?

6
2023

Fijne Kenstdagen

rd mobility

Nee heb je ...

Foto: Mathilde Dusol

Je mag alles vragen. Zo ben ik opgevoed. 'Nee heb je, ja kun je krijgen', hoorde ik regelmatig. Al moet ik zeggen dat ook 'kindertjes die vragen, worden overgeslagen' gemeengoed was. Geen idee hoe die twee wijsheden zich tot elkaar verhouden.

In mijn professionele leven, als journalist, vraag ik ook alles, met de bedoeling de antwoorden te krijgen om een verhaal te maken. Ook dan mag je dus alles vragen. Of toch niet? Want er zijn blijkbaar ook vragen die je niet mag stellen. Omdat ze gevoelig liggen, omdat je iemand er een vervelend gevoel mee kunt geven. Maar: hoe weet je nou welke vragen dat zijn?

Het korte antwoord: dat weet je niet. Er is namelijk een verschil tussen intentie en impact. Mijn intentie, mijn bedoeling, kan nóg zo goed zijn, maar een vraag kan bij de ander een andere impact hebben.

Als ik in de supermarkt iemand op zijn tenen zie staan en zich zie uitstrekken omdat hij toch dat potje chocopasta op de bovenste plank wil bemachtigen, zal ik met mijn bijna twee meter lengte aanbieden om te helpen. Misschien denkt de ander dan: waar bemoei je je mee? Ik red mezelf wel!

Als ik aanbied om het losse zadel van de fiets van ons buurmeisje vast te zetten, omdat haar vader niet weet hoe dat moet, is mijn bedoeling goed: ik wil het probleem oplossen. Maar misschien denkt haar vader nu wel dat ik hem een sukkel vind die niks kan. (Voor de volledigheid: dat vind ik niet. Ik ben gewoon handig met dat soort dingen).

In beide gevallen: ik weet vooraf niet wat mijn opmerking, of mijn vraag, met iemand anders doet. Mijn intentie is goed. En volgens mij is dat ook waar je van moet uitgaan: iemand bedóelt het goed. Zoals Tineke Veenstra mooi zegt over het project Vraagje?! in het verhaal vanaf pagina 8: "Iedereen zit anders in elkaar, ook in wat hij of zij wel of niet wil delen. In die zin is er geen formule voor de juiste vraag."

En dat is precies wat het is: er is geen goed of fout. Zolang de intentie van de vraagsteller goed is, mag je alles vragen. En heeft die vraag een bepaalde negatieve impact op de ontvanger: zeg dat gerust. Dan kun je erover praten. Vragen staat vrij. Antwoord geven – of juist niet – ook.

ROBIN WUBBEN

Hoofdredacteur

Support Magazine

PS: De redactie stelt feedback op Support Magazine zeer op prijs; stuur je reacties naar:

facebook.com/supportmagazine

@SupportMagazine

@support.magazine

redactie@supportmagazine.nl

Colofon

Support Magazine
22ste jaargang, editie 6, december 2023
 Tijdschrift over leven, wonen en werken
 met een lichamelijke beperking

Website supportmagazine.nl

Hoofdredacteur Robin Wubben
 +31 (0)6 41 18 02 43
 redactie@supportmagazine.nl
Eindredacteur Rick Heijmans
Internetredacteur Rick Heijmans
 rheijmans@virtumedia.nl

Aan dit nummer werkten mee
 Boudewijn Bollmann, Jonna Bruinsma, Marie-José van
 Calkhoven, Peter Cox, Mathilde Dusol, Sanne van den
 Elzen, Ad van Gaalen, Richard van Herwaarden, Evelien
 Hogers, Joep Jacobs, Layla de Jager, Thijs de Lange,
 Jessie van Loon, Mari Sanders, Edwin Verhoeven.

Cover Barbie in een rolstoel
Foto Mattel

Advertentie-exploitatie
 Klaartje Grol +31 (0)30-307 22 48
 kgrol@virtumedia.nl

Media-order / traffic
 Sanne van Veen +31 (0)30-307 22 46
 traffic@virtumedia.nl

Marketing
 Rob van der Linden +31 (0)30-303 12 95
 rvanderlinden@virtumedia.nl

Abonnementsprijzen
 Nederland en België: € 34,95 voor een jaarabonnement, eerste jaar
 voor € 19,99. Overige landen: € 37,50 voor een jaarabonnement.
 Digitaal: € 27,50 voor een jaarabonnement, eerste jaar voor € 19,99.
 Eerder verschenen nummers zijn verkrijgbaar
 via www.tijdvoortijdschriften.nl. Prijzen zijn incl. btw
 en bij automatische incasso. Bij betaling via een factuur
 bedragen de administratiekosten € 5,00 excl. BTW.
 U ontvangt het blad als abonnee van Support Magazine. Hierdoor
 wordt uw abonnement steeds stilzwijgend met een jaar verlengd.
 Opzegging kan telefonisch, schriftelijk of per mail plaatsvinden.
 Support Magazine is onderdeel van Virtumedia B.V.
 Virtumedia B.V. legt van abonnees gegevens vast voor de uit-
 voering van de (abonnements)overeenkomst. Deze gegevens
 kunnen gebruikt worden om u te informeren over relevante
 diensten en producten. Lees hier hoe we met uw persoons-
 gegevens omgaan www.virtumedia.nl/privacy-statement.

Abonnementenadministratie
 +31 (0)85-040 74 00
 klantenservice@virtumedia.nl

Verschijningsfrequentie 6 keer per jaar.
 Abonnees ontvangen daarnaast de Support
 Magazine Vakantie-editie als 7e editie.

Vormgeving Twin Media, Zeist, Hans Smeijsters
Druk Veldhuis Media, Meppel

ISSN 1569-3228

Reproductie
 Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave
 mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een
 geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar
 gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij
 elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën,
 opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande
 schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgever Pepijn Dobbelaer
 Uitgave van Virtumedia B.V.
 Postbus 595, 3700 AN Zeist

8

Ga het gesprek aan
 “Mag je eigenlijk
 elke vraag stellen?”

12

**Rolstoel-
 Barbie**
 kan niet
 naar huis

18

**SPECIAL
 INNOVATIE
 & INCLUSIE**
 Van Abbe-
 museum

Reagiro: rolstoel van de toekomst?

36
Gezond
het
nieuwe
jaar in

Leven met een
onzekere
gezondheid
40

Inhoud

Interviews

- 8** Praten begint met **Vraagje?!**
40 Lottie: "Kijk naar **reële risico's**"

Achtergrond

- 12** **Inclusief** voor de schone schijn

Special Innovatie & inclusie

- 17** **De toekomst** is aan uitvinders
18 Horen, zien **en voelen**
24 **De Joiny** voor langere afstanden
28 **Reto Togni** maakte de **Reagiro**

Sport

- 48** **Darts** is voor iedereen: Chanine Vriezen

Rubrieken

- 03** Voorwoord **Robin Wubben**
06 #durftevragen: Hulpmiddelenregeling
07 **Kijk nou!** Kort nieuws
15 **Products & More**
26 **Banen in beeld:** Mariska Kruissink
33 **Woordwaarde:** Functiebeperking

Columns

- 16** **Mari Sanders:** Spotlicht
46 **Rick Heijmans:** Droomtrein

Testimonials

- 22** **Mens en Auto:** 50 jaar Bever
31 **Woning op Maat:** Weer veilig koken
35 **De woning van:** Loes Bomers
42 Met de Zonnebloemauto **naar Kiss**

Volgende keer

- Thema: Dagelijks leven
- Anaïs van Ertvelde onderzocht 'handicap'
- Op vakantie in Zuid-Frankrijk
- Frank van der Peet over zijn werk
- Verschijning: 1 maart 2024

#DURFTEVRAGEN

Hulpmiddelen

Vier jaar geleden zijn er afspraken gemaakt het ministerie van VWS, gemeenten, zorgverzekeraars en leveranciers om de dienstverlening rond hulpmiddelen te verbeteren. Maar: die afspraken worden nog altijd niet goed nageleefd, blijkt uit onderzoek van Leder(in). Hoe kan dat?

“Vier jaar geleden hebben alle partijen die met de dienstverlening rond hulpmiddelen te maken hebben, afspraken gemaakt om het voor eens en altijd beter te regelen. Wij zijn dat gaan monitoren om te zien of er werkelijk verbetering te merken was voor de gebruikers. En dat is niet het geval. Ook wordt de gebruiker nog altijd te weinig centraal gezet, zoals was afgesproken. Het gaat in de hele keten fout. Geleverde hulpmiddelen voldoen vaak niet, er is niet altijd een duidelijk aanspreekpunt bij gemeenten, hulpmiddelen worden soms te laat geleverd, spoedreparaties worden niet binnen de afgesproken 24 uur uitgevoerd... Dat heeft een grote impact op de levens van mensen die afhankelijk zijn van hulpmiddelen in hun dagelijks leven. Vooral bij complexere hulpmiddelen, waarbij maatwerk nodig is, gaat het vaker mis. Dit zijn hulpmiddelen die vaak uit verschillende potjes betaald moeten worden.

In 2015 hebben gemeenten veel taken overgenomen van de rijksoverheid, maar daar is geen extra geld voor gekomen. Dat heeft de dienstverlening rond hulpmiddelen weinig goed gedaan. Ja, er zijn gemeenten waar het goed gaat, maar het is afhankelijk van de gemeente waar je woont, hoe passend het hulpmiddel is dat je krijgt. Wat je daarmee creëert, is rechtsongelijkheid. Ik ken verhalen van mensen die, omdat ze in hun eigen gemeente niet goed geholpen worden, gaan verhuizen naar een gemeente die de zaakjes wel op orde heeft. Zo hoort het niet te zijn.

De afspraken die toentertijd zijn gemaakt, waren te vrijblijvend. Slechts 80 van de 342 gemeenten hebben die afspraken onderschreven; dus het overgrote deel niet. Voor de korte termijn moet iedereen die bij hulpmiddelen betrokken is met elkaar om tafel om de belangrijkste knelpunten aan te pakken. Service, onderhoud en reparatie moeten over de hele linie beter geregeld worden. En op de lange termijn zou het goed zijn dat zeker de complexe vragen, waar meer expertise en passend maatwerk nodig zijn, niet meer door gemeenten geregeld worden, maar dat er een landelijke hulpmiddelen-regeling komt.”

Beantwoord door Dagmar Heijsteeg, woordvoerder van Leder(in), de grootste belangenorganisatie voor mensen met een beperking in Nederland.

AGENDA

23-27 JAN | AUSTRALIAN OPEN

Rolstoeltennistoernooi in Melbourne. Diede de Groot en Sam Schröder verdedigen hun singletitels uit 2023. In het dubbelspel wonnen Vink en Schröder, en De Groot en Van Koot.

» ausopen.com

31 JAN | JONGERENBIJEENKOMST INCLUSIEF ONDERWIJS

Bijeenkomst van Leder(in) voor jongeren (15-20 jaar) met een beperking die willen meedenken over beleid voor inclusiever onderwijs.

» iederin.nl

12-18 FEB | ABN AMRO OPEN

Rolstoeltennistoernooi in Rotterdam. Erg bijzonder om eens van dichtbij te zien, maar je kan het ook volgen via een livestream. De deelnemers worden nog bekendgemaakt.

» www.abnamro-open.nl

14 FEB | THEMABIJEENKOMST 'GEVANGEN VERLANGEN?'

Bijeenkomst van Spierziekten Nederland voor leden. Over seks, relaties en intimiteit: je eigen lijf ervaren, aantrekkelijkheid en verlangen; wat kan er wel en niet?

» bit.ly/spierziekten-intimiteit

26 FEB - 2 MRT | AANGEPASTE VAKANTIEBEURS

Vakantieschip Prins Willem-Alexander vaart naar verschillende steden met een beurs voor aangepaste vakanties aan boord.

» www.vakantieschip.nl

1 MRT | VERSCHIJNING SUPPORT MAGAZINE NR. 1

Nog geen abonnee? Krijg de Vakantie-editie 2024 gratis bij een nieuw abonnement!

» supportmagazine.nl/abonneren

Primeur in modewereld

Victoria's Secret & Co. en PINK lanceren met VS & PINK Adaptive hun allereerste ondergoedcollecties voor vrouwen met een handicap. Daarmee is het ook het eerste grote modemerkt dat adaptieve intieme producten aanbiedt. De collecties zijn ontwikkeld door directe feedback van mensen met een handicap te verwerken in elke stap, met behulp van draagtests, focusgroepen, feedbackpanels en meer. De producten zijn verkrijgbaar in verschillende kleuren en prints, met onder meer magnetische sluitingen voor meer gemak, sensorisch-vriendelijke stof, volledig verstelbare bandjes aan de voorkant en ongesteldheidslipjes.

» bit.ly/vs-adaptive

Onbeperkt Ondernemen 2.0

Heb je een beperking en wil je graag ondernemer worden? Doe dan mee met Onbeperkt Ondernemen 2.0, een initiatief van het Bartiméus Fonds in samenwerking met Inklusie. Je wordt een jaar lang begeleid door je eigen businesscoach; een ondernemer die uit ervaring weet wat jij als startende ondernemer met een beperking allemaal tegenkomt. Daarnaast volg je samen met de andere deelnemers workshops waarin je van alles leert dat jou kan helpen een succes van je onderneming te maken. Aan het eind van dit project ben jij gestart met jouw onderneming en hard op weg hier een succes van te maken! Je kan nog tot 31 december aanmelden, het traject begint vanaf februari 2024.

» inklusie.nl/onbeperktondernemen

Kinderboek

Chrissy en de superhelden

Chrissy heeft een tante met een assistentiehond. Samen geven ze voorlichting aan de klas van Chrissy. Ze nemen daarvoor Loetje, de assistentiehond van haar tante, mee naar de klas. Auteur Natasja Koeckhoven heeft de Ziekte van Pompe en maakt zelf gebruik van een assistentiehond. Ze is ambassadeur van Bultersmekke Assisteddogs (BMA), een organisatie die assistentiehonden in Nederland en België helpt opleiden. "Het liefst zou ik zelf alle basisscholen willen bezoeken om voorlichting te geven. Omdat dat onmogelijk is, heb ik dit boekje gemaakt op basis van mijn eigen ervaringen. Op een speelse manier geeft het jonge kinderen informatie over wat een assistentiehond is, hoe hij zijn baas helpt en hoe je ermee omgaat."

Natasja Koeckhoven en tekenaar Dick Heins: *Chrissy en de superhelden*. ISBN 978 90 832 8364 7. Verkrijgbaar bij SAAM Uitgeverij.

» zorgboeken.nl/shop/chrissy-en-de-superhelden

Goed voorbereid wandelen

Wil je een frisse neus halen tijdens een mooie winterwandeling? Natuurmonumenten heeft op de website een overzichtelijke kaart met wandelingen in de natuur. Met de filter 'Voor wie?' boven de kaart kun je 'Geschikt voor rolstoel' of 'Rolstoel met begeleider' aanvinken, waarna heel wat routes van de kaart verdwijnen, maar nog genoeg routes overblijven om uit te kiezen. Bezoek bijvoorbeeld eens Familiepad Noordenveld bij Nationaal Park Dwingelderveld, waarvan de hele route over een betonpad voert. Op de routepagina vind je praktische informatie zoals aanwezigheid van gehandicaptenparkeerplaatsen en toegankelijke toiletten.

» natuurmonumenten.nl/routes

A photograph of three people sitting on a stage. On the left, a man with glasses and a red shirt. In the center, a woman with glasses and a blue blazer. On the right, a woman with blonde hair holding a microphone. They are in front of a colorful abstract backdrop. The text is overlaid on the image.

Gesprek over toegankelijkheid
**IS ER WEL EEN
FORMULE VOOR**
de juiste vraag?

Met de gespreksstarter Vraagje?! wil het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) het gesprek over toegankelijkheid op gang brengen. Een voor elk individu toegankelijke samenleving kan rekenen op veel draagvlak, maar de dialoog erover komt tot nu toe maar mondjesmaat op gang. De vragen, antwoorden en tips van ruim zestig ervaringsdeskundigen en experts moeten daar verandering in brengen. Hoe stel je aan mensen met een beperking de juiste vragen over toegankelijkheid?

Tekst **Edwin Verhoeven**
Foto **Jonna Bruinsma**, eigen archief, Vraagje?!

Vraagje?! werd eind september gelanceerd in de Efteling.

Tineke, wat zou wat jou betreft prioriteit mogen krijgen in dat meerjarenplan?

“Het zorgen voor een inclusievere samenleving, waarin mensen met een beperking allemaal mogen meepraten en er echt naar ze geluisterd wordt. Op dit moment staan ze nog te vaak buitenspel als het gaat om kansen op werk of het volgen van een opleiding. Ik denk wel dat het een hele kluit gaat worden om dat allemaal te realiseren. Alleen al een project als Vraagje?! is heel breed opgezet, waarbij bijvoorbeeld ook mensen met autisme of een andere beperking worden betrokken.”

Je was onlangs bij een meeting over Vraagje?!. Wat is je daar vooral van bijgebleven?

“Het viel me op dat iedereen een verschillend antwoord had op de vragen uit Vraagje?!. Ik denk daarom dat je in de praktijk per individu gaandeweg ontdekt wat voor vragen je het best kunt stellen. Iedereen zit anders in elkaar, ook in wat hij of zij wel of niet wil delen. In die zin is er geen formule voor de juiste vraag.”

Mira vraagt zich af of juist de formule van Vraagje?! een dialoog niet in de weg staat. “Ik ben over het algemeen blij met de campagne, maar vind de naam behoorlijk gedurfd. Gezonde mensen worden daarmee uitgenodigd om vragen te stellen aan mensen zoals Tineke en ik. Ik snap wel dat wij degene zijn die aan het woord moeten komen, maar laat ons dan ons verhaal vertellen in plaats van een soort van vogelvrij te zijn. Mensen met een beperking wordt al van alles gevraagd – ook dingen die niet aan ons zijn om uit te leggen. Daarmee bedoel ik zaken als je medisch verleden. In de regels van de campagne staat dat dat niet de bedoeling is, maar ik vraag me af hoe je dat aan het brede publiek kenbaar gaat maken. Ik ben geen wandelend medisch dossier waar iedereen zomaar in mag.” »

Vraagje?! is onderdeel van een meerjarenplan van het ministerie van VWS, namelijk het volledig toegankelijk maken van ons land voor mensen met een beperking.

In 2040 moet dit realiteit zijn. We vroegen Tineke Veenstra en Mira Thompson, beiden als ervaringsdeskundige bij het project betrokken, op welke manier zij naar het vraagstuk over toegankelijkheid kijken.

Mira Thompson.

“Het ongemak zit echt dieper dan de angst voor het onbekende”

HET NUT EN DE NOODZAAK

Job Holzhauer is woordvoerder van het ministerie van VWS. Hij licht toe waarom Vraagje?! in het leven geroepen is en wat de maatschappelijke context is.

Holzhauer ziet dat het draagvlak voor een toegankelijker Nederland groot is, maar het vaak nog aan initiatief ontbreekt om hier zelf aan bij te dragen. “Veel mensen zijn onzeker in hun contact met mensen met een beperking. Ze twijfelen bijvoorbeeld of iemand wel geholpen wil worden en deinzen er dan voor terug dit te vragen. Om die drempel weg te nemen, hebben we met een grote groep ervaringsdeskundigen de vragen, antwoorden en tips van Vraagje?! geformuleerd.”

De ambities rondom Vraagje?! reiken veel verder dan het vergemakkelijken van het gesprek over toegankelijkheid. Holzhauer: “We willen op meerdere manieren een bijdrage leveren op het vlak van communicatie en bewustwording. Allereerst door op verschillende niveaus en manieren het gesprek te stimuleren over hoe we kunnen toewerken naar een meer toegankelijke samenleving. Ten tweede

creëren we een grotere bewustwording bij het algemeen publiek over de fysieke en sociale toegankelijkheid van ons land. Ten derde mikken we erop dat meer partijen, ook de niet voor de hand liggende, zich aansluiten bij de landelijke beweging die zich inzet voor een toegankelijker samenleving. En tot slot zorgen we ervoor dat mensen met een beperking weten dat deze beweging plaatsvindt en dat zij – en betrokken partijen – informatie over het VN-verdrag Handicap makkelijk kunnen vinden.”

Zonder af te doen aan de inspanningen die zijn geleverd, moet Holzhauer erkennen dat we er nog lang niet zijn. “Er zijn te veel signalen, onderzoeksrapporten en wetsevaluaties die tonen dat mensen met een beperking niet op gelijke voet kunnen meedoen. Het ministerie van VWS heeft daarom de afgelopen periode gewerkt aan een nationale strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap. De meerjarige nationale strategie wil recht doen aan de urgentie en langdurige inspanning die ervoor nodig is om ons land voor iedereen toegankelijk te maken. In 2040 moet die toegankelijkheid realiteit zijn.”

Tineke ziet het risico op eenrichtingsverkeer ook. “Je wil niet de suggestie wekken dat je zomaar alles kunt vragen. Het zou misschien helpen als de vragen in categorieën worden verdeeld, maar het blijft lastig om iets te maken wat voor iedereen toepasbaar is. Je zal dat per persoon toch een beetje moeten aanvoelen. Uiteindelijk hoop ik dat gezonde mensen door Vraagje?! ook zelf het onderwerp toegankelijkheid aan de kaak stellen. Bijvoorbeeld door, wanneer ze zien dat een plek niet goed toegankelijk is, de eigenaar erop attent te maken. En ze dus zichzelf een vraag stellen, in plaats van ons.”

Tineke ziet op dat vlak wel positieve ontwikkelingen, zoals de app van een restaurant waar ze laatst met vriendinnen ging eten. “Daarin kon je bij je reservering aangeven dat je een rolstoel meebracht en wordt er qua plek goed rekening mee gehouden. Normaal moet ik vooraf bellen om dat uit te zoeken; het was dus heel fijn dat zo’n restaurant dat in de bedrijfsvoering meeneemt. Het gaat om een soort bewustwording, het je verplaatsen in iemand met een beperking. Ik was afgelopen zomer op vakantie op Texel en heb toen vooraf gevraagd of het huisje toegankelijk was voor mijn rolstoel. Ze beaamden dat mijn rolstoel door de deur paste. Daar aangekomen paste mijn rolstoel wel in de breedte door de deur, maar zat er een drempel waar ik niet overheen kon. Ik zou het fijn vinden als mensen daar wat beter over nadenken.”

Mira, hoe zie jij de dialoog ontstaan die nodig is? Als ik voor mezelf spreek, moet ik ook erkennen dat een gesprek openen soms wat ongemakkelijk aanvoelt. Waarom vinden veel mensen dat moeilijk?

“Daar kan ik een psychologisch en een historisch antwoord op geven. Er is natuurlijk een lange geschiedenis van onderdrukking van mensen met een beperking; dat is niet iets van de laatste tien of twintig jaar. In de Tweede Wereldoorlog zijn heel veel mensen met een beperking vermoord. Ik ben half-Amerikaans en zie een gigantisch verschil tussen hoe het er hier en in de Verenigde Staten aan toegaat. Amerika heeft veel meer wetgeving die ervoor zorgt dat gebouwen toegankelijk zijn. Dat betekent niet dat de hele samenleving daar toegankelijk is ingericht, maar het scheelt enorm. Je ziet het ook terug in hoe mensen met je omgaan, wat weer te maken heeft met de vele gewonden die uit de Vietnamoorlog terugkeerden

en heel zichtbaar waren in de media. Een meer psychologische onderbouwing is dat het zien van iemand die ziek of gehandicapt is allerlei angsten oproept bij gezonde mensen. Ik ben heel klein en heb een afwijkend lichaam. Dat zien mensen niet vaak en ik denk dat het een soort angst voor de dood en besef van de eigen sterfelijkheid oproept. Ik ben geen psychoanalyticus of psycholoog, maar volgens mij zit het ongemak echt dieper dan de angst voor het onbekende.” «

Meer over Vraagje?! vind je op het Instagram-account **@vraagje.doeonbeperktmee** en de website **www.vraagje.nl**.

Tineke Veenstra.

“Je wil niet de suggestie wekken dat je zomaar alles kunt vragen”

Inclusief voor de schijn

WE WILLEN REPRESENTATIE,

*niet dezelfde
font*

12

SUPPORT magazine

Bij het streven naar diversiteit en inclusie hebben veel bedrijven het belang van representatie ontdekt. Dit heeft geresulteerd in een toename van het aantal advertenties waarin mensen met een beperking voorkomen. Maar zijn die bedrijven wel zo divers en inclusief als ze ons willen doen geloven?

Tekst **Layla de Jager**
Foto's **Mattel Inc., Apple**

In een tijdperk waarin sociale verantwoordelijkheid en diversiteit prioriteit hebben, zijn bedrijven zich steeds meer bewust geworden van de kracht van representatie in advertenties. Het opnemen van personen met een beperking in reclamespots kan het imago van een bedrijf versterken en een teken zijn van toewijding aan inclusie. Tegenwoordig zijn consumenten ook meer geneigd om te vertrouwen op – en geld uit te geven aan – merken die staan voor een maatschappelijk doel en die sociale verantwoordelijkheid in praktijk brengen. Misschien heb jij ook wel de neiging om voor bedrijven te kiezen met een dergelijk imago. In hun dagelijkse activi-

teiten en campagnes laat inclusie zien dat het merk gelooft in het ondersteunen van gemeenschappen die nog vaak worden genegeerd. Deze inclusieve weergave komt echter niet altijd overeen met de realiteit van hun interne praktijken.

Een van de meest opvallende tegenstrijdigheden ontstaat wanneer er een merkbaar verschil is tussen de aanwezigheid van personen met een beperking in marketingmateriaal en hun afwezigheid in daadwerkelijke arbeidsposities. Zo'n verschil roept vragen op over de werkelijke bedoelingen van het bedrijf: gaat het er werkelijk om mensen met een beperking kansen te bieden, of gaat het puur

om als inclusief bedrijf over te komen? Dat laatste gegeven noem je 'tokenisme': de praktijk waarbij slechts een plichtmatige of symbolische poging wordt gedaan om inclusief te zijn. Simpel gezegd: inclusief voor de schijn. Wél inclusief in reclames, niet binnen de eigen organisatie.

Rolstoel-Barbie

Een opmerkelijk voorbeeld van zo'n bedrijf is speelgoedgigant Mattel – bekend van de populaire Barbie. In de gelijknamige film zijn twee Barbies in rolstoel te zien, een Barbie met een bionische arm én een Barbie met een auditieve beperking. Maar ken je ook het verhaal van de originele rolstoel-Barbie? In 1997 verscheen Becky. Zij was schoolfotograaf en een vriendin van Barbie. En direct een hit: in twee weken tijd werden er meer dan zesduizend Beckys verkocht en Mattel werd geprezen voor hun inclusieve denkwijze. Maar de Becky-pop was van korte duur. Kjersti Johnson, een meisje met een beperking, kwam er tijdens het spelen achter dat Becky's rolstoel niet in de lift van Barbie's Dreamhouse (droomhuis, red.) paste. Sterker: Becky kon in haar rolstoel ook niet door de deur van het huis. Dus vroeg ze Mattel of het droomhuis aangepast kon worden, zodat Becky wél met haar rolstoel naar binnen en in de lift kon. Na verschillende mislukte pogingen tot herontwerp koos Mattel een andere oplossing: ze stopten met de Becky-pop. Een duidelijk voorbeeld van inclusief willen zijn voor de winst, maar ermee stoppen als het te ingewikkeld wordt.

Opmerkelijk detail: na Becky kwamen er meer rolstoel-Barbies, die op hun beurt allemaal ook niet in de droomhuislift pasten. Pas in het droomhuis van dit jaar – ruim 25 jaar na Becky – is er een oplossing gevonden en past de rolstoel in de lift. Of 'ie ook door de voordeur past, vertelt de tv-reclame nog niet.

Bedrijfsvoering

Inclusie moet verder gaan dan adverteren en alle aspecten van bedrijfsvoering omvatten: personeelswerving, werkplekaccommodatie en toegankelijke dienstverlening. Microsoft, de Amerikaanse softwaregigant, is een voorbeeld van een bedrijf »

Het Barbie Dreamhouse waar Becky met haar rolstoel niet door de voordeur naar binnen kon.

“Het duurde 25 jaar tot rolstoel-Barbie in de droomhuislift paste”

dat wel naar die volledige inclusie streeft. Het integreert toegankelijkheidsfuncties in hun softwareprogramma's, zoals schermlezers en spraakherkenning, om producten voor mensen met een beperking toegankelijk te maken. Microsoft hanteert inclusieve ontwerpprincipes om ervoor te zorgen dat hun producten toegankelijk zijn voor zoveel mogelijk mensen. Ze bieden ook het Accessibility Insights-programma, waarmee ontwikkelaars worden geholpen om inclusieve software te creëren.

Verder doet Microsoft aan inclusieve werving via het Disability Inclusion-team dat zich richt op de werving, huisvesting en ondersteuning van werknemers met een beperking. En het bedrijf heeft ook het AI for Accessibility-programma gelanceerd. Dit initiatief gebruikt kunstmatige intelligentie (AI) om toegankelijkheidsuitdagingen voor mensen met beperkingen aan te pakken; variërend van communicatiehulpmiddelen tot navigatie, met als doel barrières weg te nemen en toegankelijkheid te verbeteren. Het succes van Microsoft toont aan dat bedrijven actieve stappen kunnen zetten richting inclusie. Niet alleen in

woorden, maar ook in daden: inclusie moet een integraal onderdeel zijn van het bedrijfsleven en niet beperkt blijven tot reclames.

Techbedrijven

Naast Microsoft heeft ook concurrent Apple een geschiedenis met het inclusiever maken van hun diensten. Dit laat zien dat toonaangevende techbedrijven met innovatieve producten de weg kunnen wijzen naar een meer inclusieve samenleving. Enkele manieren waarop Apple zijn inzet voor de inclusie heeft laten zien, is onder andere dat Apple-producten worden geleverd met een breed scala aan ingebouwde toegankelijkheidsfuncties. Deze functies omvatten VoiceOver (een schermlezer), een vergrootglas en verschillende opties voor het aanpassen van de tekstgrootte, het contrast en meer. Ze hebben AssistiveTouch, dat niet per se bedoeld is voor mensen met een beperking, maar wel heel handig kan zijn. Ook hebben de meeste Apple-apparaten de Switch Control-functie, die is ontworpen voor personen met beperkte fysieke behendigheid, waardoor ze de apparaten kunnen bedienen met behulp van schakelaars, joysticks of andere apparaten die ze wel kunnen gebruiken.

Zo zie je maar: drie grote internationale bedrijven die allemaal reclame maken met mensen met een handicap erin, maar er achter de schermen totaal anders mee omgaan. Met hun advertenties laten de bedrijven hun toewijding aan inclusie aan de oppervlakte zien, maar bij nadere beschouwing staat het soms in schril contrast met de feitelijke arbeidspraktijk of werkwijze binnen deze bedrijven. En dus moeten we kritisch zijn op het fenomeen van bedrijven die personen met een beperking gebruiken in hun reclamespots, terwijl ze binnen hun personeelsbestand nauwelijks te vinden zijn.

Hoewel het bemoedigend is om te zien dat de inclusie van mensen met een handicap steeds zichtbaarder wordt in de reclame, is het van cruciaal belang om te onthouden dat echte inclusie verder gaat dan marketingcampagnes – die zijn vooral bedoeld om geld te verdienen.

Bedrijven moeten zich oprecht inzetten voor het aannemen, ondersteunen en volwaardig mee laten draaien van personen met een beperking op de werkplek. Alleen als de retoriek aansluit bij de realiteit, boeken we echt vooruitgang in de richting van een meer inclusieve samenleving. «

Wiel voor de wildernis

Wel eens zo'n FreeWheel overwogen, die je aan een handbewogen rolstoel koppelt om over onverharde terreinen te kunnen rollen? Maar past deze niet op je voetenplank of zitten je benen in de weg? Dan is er een alternatief: de Rehasense Track Wheel. Dit aankoppelwiel verschilt van de FreeWheel doordat het zich met

behulp van de dubbele arm niet aan de voetenplank, maar aan het frame bevestigt. Hierdoor past het 12 inch wiel op bijna elke handbewogen rolstoel. Door gebruik van koolstofvezel is het totale gewicht 4,5 kilogram.

» rehasense.com/track-wheel.html

Vederlichte Veypr

De meeste handbewogen rolstoelen zijn gemaakt van titanium of aluminium, beide lichte materialen, maar RGK heeft sinds kort ook een ADL-rolstoel geïntroduceerd met een frame van 100% koolstofvezel. Carbonfiber is niet alleen licht maar ook erg sterk, en wordt al meer toegepast in paralympische sportrolstoelen. Nu dus ook bij de RGK Veypr Sub4, die er een transportgewicht vanaf slechts 3 kilogram van krijgt (exclusief achterwielen, zitkussen en extra opties). Ook de voetenplank en voorvork zijn van koolstofvezel. Bij de gewichtsbesparing is er geen concessie gedaan aan het comfort, de rolstoel beschikt ook 'gewoon' over een ergonomische zitting en rugleuning.

» bit.ly/rgk-veypr

Gebruiksvriendelijke douche- en toiletrolstoel

De Etac Clean is een bekroonde klassieker. De hygiënische en gebruiksvriendelijke eigenschappen maken het een populaire douche- en toiletrolstoel voor thuis-situaties. Een van de belangrijkste kenmerken is het unieke ontwerp, waardoor de stoel gemakkelijk te manoeuvreren is in kleine ruimtes. De Clean heeft een perfecte pasvorm en past over elk toilet.

» etac.nl

Warme en droge benen

Beenhoezen, dekentjes en poncho's zijn voor rolstoelgebruikers vaak een ergernis: ze blijven niet op hun plek zitten of zijn onmogelijk zonder hulp aan te trekken. Het Belgische My Add On maakt hun regenhoes daarom zo praktisch mogelijk. De myBlanket met fleece binnenvoering en waterafstotende buitenkant trek je aan terwijl je zit door de hoes om je heen te vouwen en dicht te ritsen. Ben je niet aan het rollen, warm je handen dan op door ze in de schootzak te houden. En als de myBlanket niet meer nodig is, vouw je de hoes binnenstebuiten en wordt het een tas, die je onder of achter je rolstoel hangt.

» myaddon.be

Spotlicht

Foto: Sanne van den Elzen

Het was weer ongelooflijk mooi om te doen. Sinds twee jaar ben ik gastdocent op de Amsterdamse theaterschool voor de studierichting 'theaterdocent'. Allemaal theaterdocenten in de dop die leren hoe ze het creatieve vuur kunnen overbrengen naar hun leerlingen. Samen met een aantal gastspelers met een beperking maakten ze ook dit jaar in een paar weken een voorstelling. Handicap staat daarin niet per se centraal, maar dient zeker als een belangrijke inspiratiebron.

Eén van de treffende scènes vond ik dit jaar een scène met een spotlicht. Eric probeert daarin zo snel als hij kan met zijn elektrische rolstoel te ontsnappen uit het spotlicht, dat hem maar blijft achtervolgen. Even later komt Mirthe het podium op. Als zij haar taststok uitklapt, staat ze midden in het licht. Als ze die weer inklappt, wendt het spotlicht zich van haar af.

Het was een pakkende vondst om het dilemma uit te beelden waar mensen met een zichtbare beperking zo vaak mee worstelen. Je kunt niet anders dan opvallen. Waar je in de publieke ruimte ook komt, er staat altijd – figuurlijk – een spotlicht op je gericht. Dan rijst de vraag: wat ga je daarmee doen? Probeer je je toch te verstoppen? Of gooi je je kop omhoog en accepteer je de volgsport?

Of misschien geniet je er juist van, zet je een clownsneus op om een prachtige act op te voeren. Want eraan ontkomen lukt toch niet.

Met twee documentaireseries waarin ik zelf de hoofdrol nam, hel ik waarschijnlijk zelf het meest naar die laatste categorie. Maar eigenlijk blijf ik – net zoals de meesten van jullie – continu in dubio over wat ik nu met dat felle licht aan moet. Ergens besef ik me ook dat ik juist dankbaar moet zijn dat mijn handicap zo opvalt. Van veel vrienden met een onzichtbare beperking hoor ik juist vaak hoe ingewikkeld het is om hun beperking continu uit te moeten leggen. 'Bij jou zien ze het tenminste meteen!' hoor ik ze verzuchten.

Misschien moet ik dat eeuwige spotlicht maar zien als een felle zon op een zomerdag. Zonder haar was ik er niet geweest, kan alles groeien en bloeien. Op zo'n zomerdag is het prima om langs terrasjes te flaneren, of op het strand te liggen bakken. Maar het is belangrijk een plek te zoeken waar je ook af en toe in de schaduw kan stappen. Als je niet uitkijkt, raak je snel verbrand.

MARI SANDERS

is filmregisseur. Hij maakt zowel fictiefilms als documentaires. Mari verwierf bekendheid met o.a. de tv-documentaires *The Rolstoel Roadmovie* (2019) en *Mari Staat Op* (2021). Daarnaast is hij artistiek leider van *Wild Lam* (2023), een professionele talentpool van jonge acteurs en makers die geloven in de kracht van beperking.

DE TOEKOMST IS AAN DE *uitvinders*

Dankzij de wondere wereld van techniek is het voor steeds meer mensen met een handicap mogelijk om op een goede manier mee te doen in de maatschappij. En wie dacht dat het bij puur 'meedoen' ophoudt, heeft het mis. Dat blijkt wel in deze special.

Wie tegenwoordig een rolstoel nodig heeft, krijgt een model dat in niets meer lijkt op waar mensen in 1950 gebruik van maakten. En wat zou het interessant zijn om honderd jaar in de toekomst te kijken. Want tegen die tijd is een rolstoel waarschijnlijk weer heel anders. Zo anders dat we het ons nog niet kunnen voorstellen.

Voor dat soort ontwikkelingen hebben we uitvinders nodig: mensen met een technische of wetenschappelijke achtergrond, die een probleem zien en dat met hun kennis en creativiteit oplossen. Thomas Edison, James Watt, Antoni van Leeuwenhoek; de uitvinders van de gloeilamp, stoommachine en microscoop, om er maar een paar te noemen. Het zijn namen die we honderden jaren later nog kennen. Helaas is de naam van de uitvinder van de allereerste rolstoel onbekend.

ZIEN, RUIKEN, VOELEN *bij Van Abbe*

Het Eindhovense Van Abbemuseum heeft zijn vaste collectie op een nieuwe manier gepresenteerd. Bij 'Dwarsverbanden' is – op meer dan één manier – rekening gehouden met de beperkingen van de mens. We nemen er een kijkje.

Tekst **Ad van Gaalen**

Pablo Picasso in 3D.
Foto: Joep Jacobs

De Tatlintoren, nu in een aanraakversie.
Foto: Boudewijn Bollmann

Het Van Abbemuseum, half over de rivier de Dommel heen gebouwd, is de erfenis van sigarenfabrikant Van Abbe, die in het begin van de vorige eeuw een imposante kunstverzameling bijeenbracht. Picasso, Chagall, maar ook Hollandse meesters als Isaac Israëls en Charlie Toorop zijn in de kerncollectie vertegenwoordigd. “Van tijd tot tijd moet je je opnieuw bezinnen op de manier waarop je zo’n bijzondere collectie presenteert. Elke tijd stelt zijn nieuwe eisen,” zegt Steven ten Thije, hoofd collecties van het museum. Een van die huidige eisen is inclusie. Niet alleen moeten minderheidsstemmen aan het woord komen, ook moeten de kunstwerken kunnen worden genoten door mensen met beperkingen.

Multizintuiglijk

Het museum spreekt zelf van een ‘multizintuiglijke presentatie’. Er zijn teksten in braille, geurinterpretaties, voeltekeningen en soundscapes (gehoorlandschappen). Naast een schilderij van Picasso hangt een driedimensionale weergave van hetzelfde schilderij, zodat de bezoekers kunnen voelen, en op die manier het werk van de beroemde schilder kunnen waarnemen. Ten Thije: “Anders kunnen waarnemen. Voor mensen die niet of niet goed kunnen zien is dit een fijne ervaring, en misschien wel een eerste kennismaking met zo’n werk. Maar ook ziende bezoekers hebben hiermee een extra ervaring.” Er zijn meer werken in een 3D-relief uitgevoerd. Het gaat natuurlijk om interpretaties: de kunstenaar heeft het oorspronkelijk nooit zo bedoeld.

Er zijn ook geurkaarten beschikbaar. Bij een schilderij van de Vlaamse expressionist Constant Permeke krassen we op een geurkaart, zodat we de vochtige aarde ruiken die de schilder probeerde vast te leggen.

Bij de binnenkomst zien we een monumentaal houten beeld van Zadkine, vooral bekend van zijn ‘verwoeste stad’ in Rotterdam. Het beeld confronteert ons meteen met een andere wijze waarop we naar het lichaam kunnen kijken. Ten Thije: “Het lichaam staat centraal. Dat is natuurlijk niet nieuw in de kunst; kunstenaars hebben altijd mensen afgebeeld, en het menselijk lichaam geïnterpreteerd.” »

Liefdesbrieven

Het museum heeft een app samengesteld waarmee de ervaring verder verdiept kan worden. Je kunt in de app verschillende routes kiezen. Eén ervan, de lichamelijke ontmoetingsroute, is gemaakt door filmregisseur, documentairemaker en onze columnist Mari Sanders. Ten Thije: “Er is ook een tour over het kolonialisme en een Liefdesbrieven-tour, die gaat over gender, en hoe wij en de kunstenaars daar tegenaan kijken.”

Natuurlijk is de gehele presentatie op toegankelijkheid getest door ervaringsdeskundigen.

De presentie kreeg vier sterren in de Volkskrant, die schreef: “Als Dwarsverbanden iets duidelijk maakt, dan is het op hoeveel verschillende manieren je een kunstwerk kunt ervaren: met je ogen, je neus en je handen, in relatie tot andere kunstwerken, of in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen. Vaak terugkomen dus, want deze aanstekelijke tentoonstelling nodigt je uit om steeds opnieuw te kijken, voelen en ruiken.”

Dat is de grootste winst: niet alleen wordt een kunstpresentatie beter toegankelijk gemaakt voor mensen met een beperking, zij confronteert ook de reguliere bezoeker met het menselijk tekort, dat aan iedereen eigen is. «

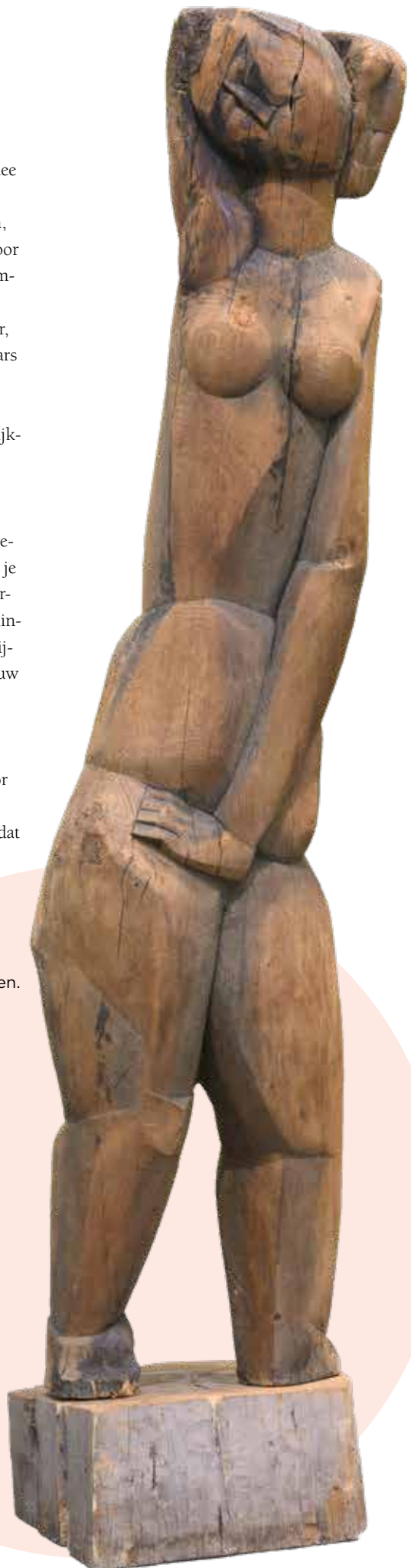

Meer weten:

Dwarsverbanden is tot 1 juli 2025 te bezoeken. Meer informatie over het museum via vanabbemuseum.nl

“Kunstenaars hebben altijd het menselijk lichaam geïnterpreteerd”

Het beroemde werk van de Russische futurist Tatlin, Monument voor de Derde Internationale. Foto: Peter Cox

Sport- en beweegadvies

Heb je persoonlijk advies nodig bij het vinden van de juiste sport, of heb je specifieke vragen over jouw mogelijkheden? Een sportadvies is handig als je wel wilt sporten, maar nog niet precies weet welke sport voor jou geschikt is.

SCAN DE QR CODE
VOOR MEER INFO

WWW.UNIEKSPORTEN.NL

50 jaar Bever Autoaanpassingen

In de laatste Mens en Auto-aflevering van dit jubileumjaar een terugblik, én een blik op de toekomst. Bevermedewerkers over excellent opereren op het snijvlak van de klant met zijn of haar beperking, zijn mobiliteitsbehoefte en de voortschrijdende mogelijkheden van de autoaanpastechniek.

Die mogelijkheden waren vijftig jaar geleden nog beperkt. Tonnie Schouten weet dat. Hij begon destijds als zestienjarige. "Ik heb alles in de praktijk geleerd. Er was alleen de DAF 33. Die had namelijk een automaat, de beroemde Variomatic. De stuurbe-krachtiging bijvoorbeeld haalden we uit andere autotypes, en die pasten we dan aan. Pas in de jaren tachtig en

negentig kwamen er steeds meer auto's op de markt met automatische versnelling. Er was nog nauwelijks elektronica in een auto, dus je moest alles met kabels doen."

Tommy Kuster is vestigingsmanager bij Bever te Andelst. "Er is inderdaad enorm veel veranderd," zegt hij. "We zijn klaar voor de toekomst. We hebben sinds 15 mei een nieuw pand. We hebben nu meer ruimte, en dat spaart veel tijd uit, want je hoeft niet steeds auto's te verplaatsen. Bovendien hebben we nu ook een goede presentatieruimte. Dat is belangrijk, bijvoorbeeld voor de groepen arbeidsdeskundigen van het UWV die bij ons langskomen. Ook kunnen nu de occasions binnen staan."

*'We zijn klaar
voor de toekomst'*

Van links naar rechts: Tommy Kuster, Jeroen van der Broek en Tonnie Schouten.
Foto's: Richard van Herwaarden

VOL MET SOFTWARE

Jeroen van der Broek, directeur van Bever: "Zoals dat vaak gaat: nieuwe mogelijkheden brengen ook moeilijkheden met zich mee. De auto's van tegenwoordig zitten vol met software. Dat kan makkelijker zijn, want je kunt allerlei functies met schakelingen laten bedienen. Maar de autofabrikanten hebben ervoor gezorgd dat hun software min of meer op slot zit. Logisch: ze willen niet dat een hacker zomaar hun auto's gaat saboteren. Dat maakt het voor ons lastig om functies te integreren. Denk maar eens aan wat er allemaal mogelijk is met spraakherkenning. Dat kan iemand met een beperking enorm helpen om de auto efficiënter te bedienen."

Tommy: "Bij Bever Car Products zitten gelukkig engineers die verstand hebben van software. Bij alle nieuwe populaire modellen gaan zij aan de slag met de inpassing van onze producten in die software. Bij populaire auto's, zoals de Volkswagen Golf, hebben we bepaalde veelvoorkomende aanpassingen op voorraad. Die worden overigens ook aan andere aanpasbedrijven toegeleverd, waaronder buitenlandse."

ADVISEURS

De adviseurs van Bever spelen een essentiële rol. Jeroen: "Absoluut. Zij moeten inzicht hebben in wat iemand met een specifieke beperking nodig heeft, en ze moeten ook weten wat er mogelijk is. Die beide aspecten gecombineerd zorgen voor de optimale auto. Een voorbeeld. Heeft iemand een progressieve aandoening? Dan moet je nu alvast rekening houden met de prognose. Als je weet dat je waarschijnlijk over drie jaar van de personenauto naar een bus toegaat, dan is het misschien wijs om nu al voor een bus te kiezen."

Tonnie: "Dat bestond vroeger helemaal niet, dat je met je rolstoel en al

Tonnie instrueert een leerling.
"Dit vak leer je in de praktijk."

achter het stuur van een bus kon rijden. Dat is pas gekomen toen er ook bussen met een automatische versnellingsbak kwamen..."

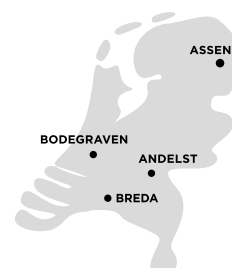
Jeroen: "Voor onze klanten, zeker voor wie voor het eerst gaat rijden, is de doorlooptijd belangrijk. Die is natuurlijk langer dan bij een standaardauto, maar we proberen die zo kort mogelijk te houden."

Tommy: "Een van mijn taken is dat we proberen een perfecte planning te hebben. Dat kunnen we bereiken door van tevoren goed te calculeren hoe lang de verschillende werkzaamheden duren. Vertragingen willen we niet, want die werken door en dat is erg vervelend voor de klanten. Wij zijn ook afhankelijk van het tijdstip waarop een dealer de nieuwe auto aflevert. Als dat later is dan gepland, hebben wij een probleem. Maar gelukkig wordt er soms ook eerder geleverd. Dat geeft ons dan juist weer wat meer speelruimte."

Jeroen: "De klant moet van onze interne organisatie zo weinig mogelijk merken. Want de basis van Bever Autoaanpassingen is dat we de klant centraal stellen. Dat willen we tot in elk detail van de bedrijfsvoering doorvoeren: het moet hier voelen als een warm bad."

Tommie: "Dat was vijftig jaar geleden ook al zo, al waren er toen minder technische mogelijkheden. Daarom kunnen we ook zo lang bestaan."

Deze pagina's worden u aangeboden
door **BEVER AUTOAANPASSINGEN**
www.beverautoaanpassingen.nl

Martin Vossebeld

“ALS JE NIET HAPPY BENT, moet je een andere oplossing zoeken”

De eerste jaren dat Martin Vossebeld (58) uit Borne de progressieve zenuwziekte multiple sclerose had, waren heftig. Binnenshuis kon hij nog lopen met een stok, buitenshuis moest hij ‘iets’ hebben om langere afstanden af te leggen. Hij ontwikkelde die oplossing zelf: de Joiny.

Tekst **Robin Wubben**

24

SUPPORT magazine

“Toen mijn rechterbeen verlamd raakte, wist ik dat ik een hulpmiddel nodig had om buiten mobiel te blijven,” blikt Martin terug. “Ik ging me erin verdiepen en een scootmobiel was de enige oplossing, maar voor mij voelde dat niet goed. Daar wilde ik (nog) niet aan. Voor veel mensen is een scootmobiel een prima oplossing, maar in deze fase van mijn ziekte vond ik dat voor mij nog niet nodig. Na een jaar twijfelen moest ik de knoop toch doorhakken: er was geen alternatief. Maar toen er een le-

verancier langskwam met een vrachtwagen vol scootmobielen en hij de klep opende, was dat voor mij dusdanig confronterend dat ik dacht: ik ga dit niet doen. Nog diezelfde dag had ik besloten: als er geen alternatief is, dan ga ik het zelf maken.”

Eigen doelgroep

Zelf een hulpmiddel ontwikkelen, dat klinkt nog niet makkelijk. Wat hielp, is het feit dat Martin geschoold is als industrieel ontwerper. Hij werkte mee aan tal van

grote, internationale projecten. “Door mijn ziekte heb ik wel een mentale switch gemaakt,” legt hij uit. “Ik wil alleen nog projecten doen die écht impact maken, écht iets toevoegen aan de wereld. Door mijn handicap zag ik dat ik een oplossing moest bedenken voor mijn eigen mobiliteit.”

Wat begon met een idee, zette Martin al snel om naar een prototype om te kijken of het voldeed aan wat hij wilde. “Normaal moest ik me helemaal verplaatsen in de doelgroep en eigenlijk zit je er dan uiteindelijk toch nog nét naast,” lacht hij. “Nu niet. Ik deed het voor mezelf en kon op alle fronten, op alle punten, beoordelen of het goed is of niet. Het was vooraf helemaal niet bedoeld om mee te markt op te gaan, of in grote aantallen te maken. Pas later kwam ik erachter dat er veel meer mensen zijn die niet happy zijn met de huidige keuze aan hulpmiddelen. Als je niet blij bent met wat je krijgt, moet je een andere oplossing zoeken.”

E-bike

De Joiny, zoals Martin het voertuig doopte, lijkt in de verste verte niet op een scootmobiel – de oplossing die hem

“Voor mij is de
erwaring hetzelfde
als wanneer ik
zou fietsen”

eerst geboden werd. Het heeft veel meer weg van een fiets. Op de website wordt het omschreven als een 'elektrische driewieler' en een 'balansvoertuig met hoge zit'. Martin vertelt: "Ik gebruikte zelf eerst altijd een e-bike, maar toen ik de trapbeweging niet meer kon maken, kwam op ik dit idee. Daarom lijkt 'ie ook veel meer op een fiets: het is een stoer, luchtig apparaat met een fietszadel. Door het kantelprincipe kun je in de bochten 'hangen', om omvallen te voorkomen. En dat is ook handig bij onverwachte obstakels als stoepranden. Daardoor houd je veel bewegingsvrijheid over. Voor mij is de beleving niet anders dan fietsen. En dat vind ik vooral mentaal heel fijn."

Een ander opvallend aspect is de hoogte van de Joiny. "Je zit op stahoogte. In een scootmobiel, of in een lagere driewiel-scooter, zit je lager. Nu ben ik net zo groot als wanneer ik zou staan," ervaart Martin. "Ik ga graag met mijn vrouw fietsen, samen op pad. Nu doen we dat weer op gelijke hoogte; het benadert alles wat ik eerder ook kon. Officieel is het een hulpmiddel, het staat in dezelfde categorie geregistreerd als bijvoorbeeld scootmobielen, maar zo voelt het niet. Het is voor mij een gewoon vervoermiddel. Voor mij was dat heel belangrijk."

Productie

Van één prototype voor zichzelf, is Martin nu samen met een paar collega's bezig de Joiny écht in productie te krijgen. Om het simpele feit dat veel meer mensen op zoek zijn naar een beter passend hulpmiddel, omdat de huidige keuze niet voldoet aan hun wensen. "Dat bleek uit onderzoek dat we hebben gedaan," legt de Bornenaar uit. "En als ik zo blij ben met deze oplossing, wil ik dat graag delen. Maar daar komen dingen bij kijken waar ik geen kaas van heb gegeten, dus móest ik er wel mensen bij betrekken: iemand met verstand van productie op grote schaal, iemand met verstand van verkoop en marketing ... Ik ben een doe-het-zelver, wil zelf oplossingen bedenken en snel realiseren. Dit is het allemaal anders. Ik ben afhankelijk van leveranciers, van producenten. Dat is

soms lastig, maar uiteindelijk levert het gewoon een beter product op. Ik ben de aanstichter, nu is het aan producenten, leveranciers, dealers en alle andere betrokkenen om veel meer mensen blij te maken met dit product." «

Meer weten over de Joiny?
Kijk op joiny.eu

"Ik ben blij met deze oplossing.
Dat wil ik delen"

BANEN IN BEELD deel 2

“MIJN PASSIE EN KENNIS *komen samen* IN MIJN WERK”

Mariska Kruissink (28) werkt als ergotherapeut bij de afdeling zorgtechnologie van Odion. Daar mag ze op zoek naar mooie, innovatieve oplossingen voor zorgvragen van mensen met een beperking.

Tekst en foto's **Evelien Hogers**

Mariska zoekt ook oplossingen voor niet-zorggerelateerde vragen.

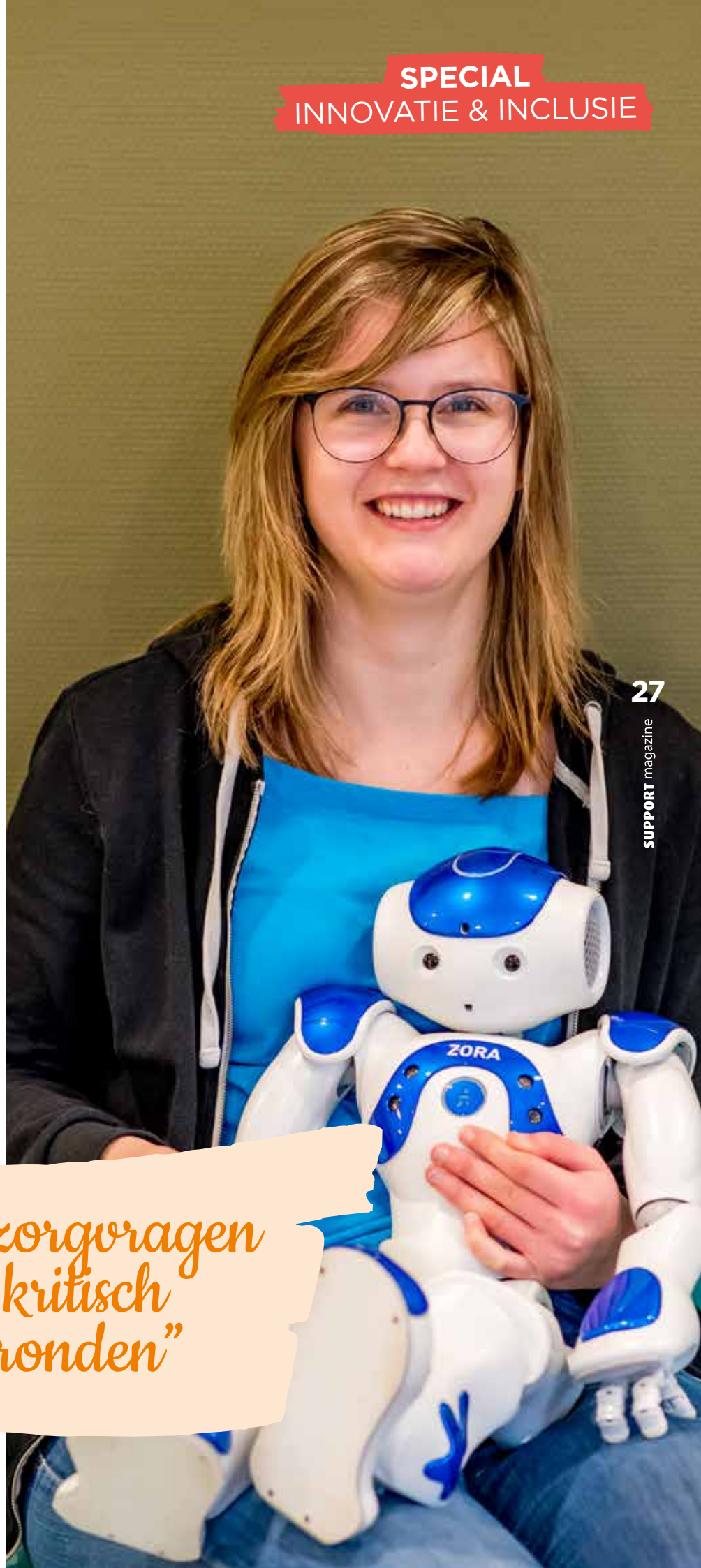
“Het mooiste dat ik heb mogen doen, is wel iemand in een rolstoel, die niet wilde vliegen én niet wilde zwemmen, met een virtualrealitybril toch de ervaring te geven dat hij in de Rode Zee aan het duiken was,” zegt ze met een grote lach. Ook werken met robots is haar niet vreemd.

Zelf is Mariska door een hersenbloeding de fijne motoriek in haar linkerarm verloren, waardoor ze een spraakcomputer gebruikt in plaats van een toetsenbord. Door een visuele beperking zijn autorijden en fietsen niet goed mogelijk. Tijdens en na haar revalidatie volgde Mariska de master health innovation. Haar passie voor gamen en technologie zet ze nu samen met haar kennis als ergotherapeut dagelijks in haar werk in. “Ik ben goed in het kritisch doorgronden van zorgvragen,” zegt ze. “Wat is er nodig voor een oplossing? En wat levert het de cliënt op?” «

ONBEPERKT IN JE WERK

Met het fotoproject ‘Onbeperkt in je werk’ zet fotografe Evelien Hogers zich in voor meer banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Evelien heeft een zoontje met een ontwikkelingsachterstand, ook voor hem wil ze een inclusieve(re) samenleving.

*“Ik kan zorgvragen
goed kritisch
doorgronden”*

Rolstoel van de toekomst?

NET ZO SIMPEL ALS STUREN OP EEN skateboard

Zo'n 150.000 Nederlanders gebruiken permanent een rolstoel. Daarvan heeft ongeveer een derde wekelijks last van blessures, vooral door overbelasting. Die klachten komen de zelfstandigheid van de rolstoelgebruikers niet ten goede. Kan dat niet anders? De Zwitserse industrieel ontwerper Reto Togni vond van wel en besloot aan de slag te gaan. Het resultaat: de *Reagiro*.

Tekst **Robin Wubben**

28

SUPPORT magazine

Togni is als ontwerper geïnteresseerd in alledaagse dingen die mensen kunnen helpen bij wie ze zijn, wat ze doen, hoe ze naar de wereld kijken en door anderen bekeken worden. Hij probeert op een 'andere' manier naar dingen te kijken die wij als normaal beschouwen of voor lief nemen. Eén van die dingen is dus de rolstoel. De Zwitser werd geïnspireerd door een gesprek met een goede vriend, die zelf rolstoelgebruiker is. Hij zag hoe soepel en dynamisch skateboarders zich bewogen, zelfs over meer ongelijke ondergronden als stoepen. En die vriend vroeg zich vooral af waarom zoiets niet mogelijk was in een rolstoel. "Als je met een rolstoel van richting wilt veranderen, moet je altijd aan één kant remmen," legt Togni op

zijn eigen website uit. "Daardoor vertraag je beweging en gaat er energie verloren. Dat is zonde. Ik had het idee dat het anders kon; vooral gebruiksvriendelijker."

Sturende rolstoel

Wie skateboardt, stuurt door zijn of haar lichaam te verplaatsen naar links of rechts. En met dat idee ontwikkelde Tog-

ni een sturende rolstoel. De rugleuning kun je, met gebruik van je bovenlichaam, heen en weer bewegen. En daardoor stuur je de voorwieltjes. Op die manier kun je dynamischer bewegen, legt de ontwerper uit. Hij claimt ook dat deze manier van rolstoelrijden ook de romp- en bovenlichaamspieren stimuleert. Gebruikers van de rolstoel onderschrijven dat en geven bovendien aan minder snel moe te zijn, waardoor ze verder kunnen rollen. Aan het huidige prototype van de rolstoel gingen jaren van onderzoek vooraf. Dat startte met veertien proefpersonen die gedurende een week met allerlei sensoren werden gevolgd om uit te vinden hoe mensen in een rolstoel bewegen. Uit de 87.294 gedraaide bochten bleek vooral dat verandering van richting altijd leidde tot snelheidsverlies. Ook kostte het gebruik

Reto Togni

“Ik had het idee dat de rolstoel vooral gebruiksvriendelijker kon”

29

SUPPORT magazine

van een conventionele rolstoel de testpersonen meer kracht. Tijdens een behendigheidstest gebruikten de testpersonen in de Reagirol de helft minder kracht dan in een conventionele rolstoel, terwijl ze hetzelfde parcours wel zo'n 25% sneller aflegden.

Vloeiende beweging

De Reagirol is – zover uit onderzoek nu is gebleken – geschikt voor iedereen die enige controle heeft over zijn of haar bovenlichaam. Simpel gezegd: je moet zijwaarts kunnen leunen om de stoel aan te sturen. Doel van Togni is om met een makkelijk individueel aanpasbaar rugleuningsysteem de Reagirol beschikbaar te maken voor gebruikers met uiteenlopende handicaps en behoeften. Belangrijke vraag die wel overblijft: hoe reageren rolstoelgebruikers op de nieuwe manier van sturen? “Verschillend,” erkent Togni in gesprek met tv-programma Focus. “Sommigen zijn te spreken over de vloei-

ende beweging, anderen over het praktische voordeel van handsfree sturen. Je kunt bijvoorbeeld ook iets in je ene hand vasthouden en met de andere hand sturen. Het maakt dat iemand daardoor veel meer dingen zelfstandig kan doen.” Tegelijk geven gebruikers aan dat het ‘even wennen’ is om niet met je handen, maar met gewichtsverplaatsing, te sturen. Hoe langer iemand een rolstoel gebruikt, hoe vreemder het voor ze is om op een andere manier te sturen. Dat erkent ook zitskiër Floris Meijer, die de Reagirol mocht uitproberen: “Het voelt heel raar, heel anders dan ik gewend ben,” zei hij na de eerste meters. “Maar ik weet zeker dat als ik deze stoel een week zou gebruiken, dat het snel went en ik veel sneller ben in de bochten.”

Op de markt?

Wanneer kunnen we de Reagirol dan op de markt verwachten? Nou, zo simpel

gaat dat niet. Ook al is één van de grootste Zwitserse rolstoelfabrikanten dusdanig geïnteresseerd in het project dat ze het verdere onderzoek willen financieren, betekent het nog niet dat de stoel werkelijk in productie zal worden genomen. Togni zegt: “Er is geen deadline. Het is heel moeilijk om van een onderzoeksproject naar een prototype te gaan. Die stap hebben we al gezet. Maar vervolgens is het dan weer een grote stap om er een echt product van te maken dat beschikbaar is voor wie het misschien nodig heeft. Er liggen zoveel mooie concepten in lades die nooit op de markt zijn gekomen. Ik kan alleen hopen dat de Reagirol daar niet bij komt.”

Meer weten:

Over de Reagirol. Kijk op de website van Reto Togni » retotogni.com

DE KRACHTIGE EN EENVOUDIGE DUWHULP VOOR ROLSTOELEN

Soms kunnen een slechte stoep of een kleine helling alledaagse activiteiten flink belemmeren. De via GO - de krachtige en eenvoudig bedienbare duwhulp van Alber - biedt altijd de juiste mate van ondersteuning aan de rolstoelbegeleider en helpt om lastige situaties met vertrouwen aan te gaan.

De via GO is het nieuwste product van Alber, specialist in elektrische hulpaandrijvingen. In de via GO duwhulp komt de ervaring en expertise van Alber samen. „Onze klanten staan centraal bij alles wat we doen. De via GO is ontwikkeld met hun feedback en behoeften in gedachten,” zegt Han Geveke, accountmanager bij Alber. De via GO kent vele voordelen die het duwen van een rolstoel prettiger en eenvoudiger maken. Door het eenvoudige gebruik en de compacte afmetingen, kan het hulpmiddel eenvoudig in de dagelijkse routine geïntegreerd worden.

Lichtgewicht en meeneembaar

De via GO is met minder dan 6 kg makkelijk mee te nemen en heeft een bereik van 16 km, zodat je er zonder zorgen de hele dag op uit kunt. Han: „We wilden een product creëren dat krachtig is, maar toch licht en gemakkelijk te hanteren. Met de via GO hebben we dat evenwicht gevonden.” Aan het eind van de dag is opbergen net zo eenvoudig: de rolstoel kan worden opgevouwen zonder de duwhulp af te koppelen.

Zeer eenvoudig in gebruik

Je kunt de via GO met één hand eenvoudig aan jouw rolstoel vast- en loskoppelen. „Gebruiksgemak stond centraal bij het ontwerpen van de via GO. De bedieningsunit klikt simpel vast op het handvat van de rolstoel en werkt via duidelijke en makkelijk te bedienen knoppen.” De via GO is op vrijwel alle rolstoelen te monteren, je dealer kan

controleren of jouw rolstoel geschikt is voor het gebruik.

Compact en weinig losse onderdelen

In de via GO zijn zoveel mogelijk onderdelen geïntegreerd. „We streven ernaar om onze klanten een zorgeloze ervaring te bieden. De via GO heeft slechts één kabel en is zeer compact, dat maakt het erg onderhoudsvriendelijk.” En is er toch onderhoud of een reparatie nodig? De dealer kan informatie van de via GO uitlezen via onze service tool Intellion, zodat snel een oplossing kan worden gezocht.

Voor meer informatie over de Alber via GO, scan de QR code en bezoek onze website.

Deze pagina wordt u aangeboden door Alber: www.alber.nl/nl/

WELZORG WONING OP MAAT

“Door het meedenken van Welzorg Woning op Maat kan ik **weer onbezorgd koken**”

Ruim een jaar geleden werd de keuken van Marnix Brienne aangepast. Dat idee ontstond min of meer bij toeval toen zijn ergotherapeut vroeg hoe hij het met zijn rolstoel redde in zijn normale, niet-aangepaste keuken. Hij zegt nu: “Toen alles aangepast was, dacht ik wel: waarom heb ik dit niet eerder gedaan?”

pan omkiepert?’ Tja, daar had ik niet aan gedacht. Zo ben ik eigenlijk in contact gekomen met Welzorg Woning op Maat.”

Nu, ruim een jaar verder, is Marnix blij dat hij zijn eigen ‘grens’ is overgegaan. “Toen ik eenmaal contact had met Welzorg Woning op Maat, was voor mij de drempel ook wel weg. Ik heb nu een onderrijdbare keuken, waarin ik me prettig kan bewegen. Dat is fijn. Ik hoef niet meer scheef voor het aanrecht te staan: ik rijd eronder en kan doen wat ik wil.”

Marnix is blij met de goede service van Welzorg Woning Op Maat. “Ze hebben fantastisch meegedacht,” blikt hij terug. “Natuurlijk is het de gemeente die de aanpassingen moet betalen, dus ben je gebonden aan de regels van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Welzorg Woning op Maat kijkt echt hoe ze binnen die regels het maximale kunnen doen. De monteurs waren enorm meedenkend, ze gingen pas weg toen de keuken naar wens was. Dankzij hen heb ik een comfortabele keuken, waar ik met veel plezier in kook.”

Marnix heeft sinds 1993 multiple sclerose (MS) en gebruikt daarom in het dagelijks leven een rolstoel. “We zijn op een gegeven moment gelijkvloers gaan wonen, maar lang was er voor mij toch een bepaalde drempel voor andere aanpassingen in huis,” erkent hij. “Je wilt niet ziek zijn of apart behandeld worden, je wilt zoveel mogelijk gewoon mee-

doen. Ik ben wat dat betreft echt van het zelfredzame. En omdat ik me in onze oude keuken ook prima kon redden, was het voor mij goed zo. Tot mijn ergotherapeut zei: ‘Als jij nou een pan aardappels moet afgieten, hoe doe je dat dan?’ Ik pakte dan de pan van het fornuis, zette hem op schoot en reed naar de gootsteen. Ze zei: ‘En wat als die

WELZORG
woning op maat

Deze pagina wordt u aangeboden door
WELZORG WONING OP MAAT
www.welzorg.nl/wonen

SHERPA

Sherpa E-Trike:
elektrische rolstoeltrike

JBH

JBH: opvouwbare
elektrische rolstoelen

ICONIC

Iconic E-Trike:
elektrische rolstoeltrike

EWTS

Mobiliteit, comfort en vrijheid

Easy Wheelchair & Trike Service
www.ewts.nl 06-44065144

 eibe
beleef het totaal

SAMEN SPELEN WAARBIJ IEDEREEN MEE KAN DOEN IS HET MOOISTE WAT ER IS!

www.eibe.nl | www.eibe.be

Woorden doen ertoe. We beschrijven de wereld ermee, dus ook de wereld van mensen met een beperking. Maar waarom gebruiken we bepaalde woorden? En wat 'doet' dat woord met mensen met een beperking? In de derde aflevering van de serie Woordwaarde bekijkt het panel het woord: functiebeperking.

33

SUPPORT magazine

LAURA BLIEK (26) heeft geen problemen met het woord 'functiebeperking'. "Ik vind het belangrijk dat je bij een beperking specificeert waar het om gaat." Volgens haar geef je met de term aan dat het om een fysieke beperking gaat. "Ik vind dat beter dan alleen 'beperking'. Mensen met een verstandelijke beperking zijn een heel andere doelgroep, die hebben heel andere dingen nodig."

ILLYA SOFFER (57) ziet in het woord 'functiebeperking' ook een specificatie van 'beperking', maar dan op een andere manier. Ze geeft een voorbeeld: "Een verstandelijke beperking is een beperking in het cognitief functioneren. Het woord kan dingen heel helder maken." Haar arm is op het moment van schrijven nog herstellende van een dubbele nekhernia. "Ik realiseer me dat mijn arm nog een lichte functiebeperking heeft, omdat die sommige dingen nog niet kan." Toch zegt ze liever dat die 'het nog niet goed' doet, 'functiebeperking' klinkt volgens haar te veel als beleidstaal.

Voor **GERRIT VAN ARK (74)** zit de angel in het feit dat het woord 'functiebeperking' een inperking van het woord 'beperking' lijkt te zijn. "Het duidt erop dat er nog andere beperkingen zijn dan functiebeperkingen. Ik heb daar wat op tegen, want dan

Functiebeperking de

1 Vermindering of afwezigheid van de vaardigheid om een activiteit uit te voeren op de wijze en in het bereik die gebruikelijk worden geacht voor mensen van gelijke leeftijd, gelijk geslacht en gelijke cultuur

ben je aan het excluderen in plaats van includeren. Ik vraag me ook af wat de gebruiker ermee bedoelt anders dan 'beperking'. Je kan volhouden dat elke beperking een functiebeperking is. Ik vermoed dan dat er iets achter zit."

Van **JEANETTE CHEDDA (40)** mag 'functiebeperking' worden afgeschaft. "Het woord heeft voor mijn gevoel een negatieve lading. Het legt het probleem bij de mens met een beperking terwijl dat over het algemeen het probleem niet is." Ze vindt het een denigrerende manier van praten over mensen. "Veel mensen hebben niet door dat het over mensenlevens gaat. Iemand met een handicap neemt als werknemer twintig keer meer vaardigheden mee dan iemand zonder handicap. Wij hebben vaardigheden die mensen zonder handicap niet hebben." «

WELK WOORD VIND JIJ FIJN?

Of aan welk heb je juist een hekel? Laat het ons weten op redactie@supportmagazine.nl.

VICAIR®

Ervaar welk
rolstoelkussen het
beste bij jou past
met de **gratis** Vicair
Probeerservice!

- ▶ 3 weken uitproberen
- ▶ In eigen omgeving
- ▶ Gratis verzending

Bekijk de mogelijkheden op
www.vicair.nl/probeerservice/
of scan de QR-code.

Plafondlift

Surehands
tilbeugel®

Zelfstandig
tillen naar
toilet, bed of
rolstoel

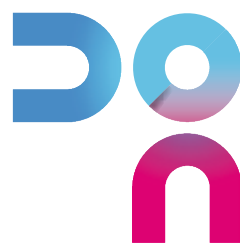

Tiltechniek

Uniek in zelfstandig wonen

www.tiltechniek.nl | info@tiltechniek.nl | 0416 - 65 08 67

Dé organisatie voor mensen met
een dwarslaesie of caudalaesie

DWARSLAESIE
ORGANISATIE
NEDERLAND

Betrouwbare
informatie, steun
in de rug,
(h)erkenning en
krachtige
belangenbehartiging

Word lid voor
€ 36,- en lees
GRATIS ons
magazine!

www.dwarslaesie.nl

De woning van...

LOES BOMERS

Anderhalf jaar geleden verhuisde Loes Bomers (35) naar een Fokus-woning. "Ik heb een stuk van mijn leven teruggekregen. Nu kan ik mijn beperkte energie steken in dingen die me voldoening geven, zoals het deelkastje in mijn voortuin. Het concept: geef wat je kan missen, en neem mee wat je nodig hebt. Ik ben zelf een 'minima' en merk dat het project enorm aanslaat."

Loes heeft het Ehlers-Danlos Syndroom. Voordat ze verhuisde, slokte alles-zelfdoen haar energie op. Ging er iets mis, dan moesten ouders of vriend te hulp schieten. "Mijn bindweefsel is zwak, gewrichten schieten makkelijk uit de kom en mijn organen blijven niet op hun plek. Ik kan wel staan en lopen, maar bewegen kost veel energie en is vaak pijnlijk."

Dat ze kan lopen, zorgt soms voor verwarring bij nieuwe ADL-assistenten. Want waarom woon je dan in een Fokus-woning? "Maar als ik vertel hoe ik goochel

met mijn energie, begrijpen ze het snel. Als ik mezelf aankleed, kan ik die dag niet spelen met Faye en Evi, mijn honden die ik samen met Dutch Assistance Dogs tot hulphond opleid. Aankleden geeft me geen voldoening, de honden wel. Ik ben ook secretaris bij Stichting Leef Jongeren. We organiseren uitstapjes voor jongeren met een fysieke beperking tussen de 18 en 45 jaar, en die uitjes zitten altijd vol."

Op dit moment zamelt Loes via het project deelkastje.nl sinterklaascadeautjes in. "We gaan zo'n 150 kinderen blij maken. Mijn vriend – we hebben een latrelatie – is dankzij Fokus weer partner in plaats van mantelzorger en redder in nood. O ja, en ik ben lichamelijk stukken beter af dan twee jaar geleden. Dus geef mij eens één goede reden om níét gelukkig te zijn."

Assistentie 24/7

Kortom, Loes' glas is altijd halfvol en haar dagen gevuld. "In het begin zei een stemmetje in mijn hoofd dat andere cliënten

de ADL-hulp harder nodig hadden dan ik. Het heeft een jaar geduurd voordat ik kon oppiepen zonder me bezwaard te voelen. Nu denk ik aan wat die hulp me oplevert... Ook geeft het rust om te weten dat ik hier kan blijven wonen, zelfs als het lichamelijk slechter zou gaan. En dan te bedenken dat twee jaar terug het verpleeghuis een serieuze optie leek."

Deze pagina wordt u aangeboden door **FOKUS**. 24/7 ADL-assistentie, 1400 Fokuswoningen, 100 locaties in Nederland. www.fokuswonen.nl

Fokus

Goede voornemens

GEZOND, GEZONDER, GEZONDST

Eerst de kerstdagen, daarna op 1 januari een frisse start? Met goede voornemens? Voor veel mensen is een gezonde levensstijl iets dat daarbij past: een doel dat fysieke fitheid, evenwichtige voeding en algeheel welzijn omvat. Maar ... Hoe doe je dat als je een handicap hebt? Want daar wordt in alle adviezen vaak geen rekening mee gehouden.

Tekst **Layla de Jager** Foto **Romariolen**

Het gebrek aan inclusieve marketing als het gaat om een gezonde levensstijl bevestigt niet alleen stereotypen, maar ontzegt mensen met een handicap ook de middelen en kansen die ze nodig hebben om een gezonder leven te leiden. Toch zijn er zeker wel mogelijkheden. Door samen te werken met professionals in de gezondheidszorg, prioriteit te geven aan voeding, actief te blijven en je geestelijke gezondheid aan te pakken, kun je je algehele welzijn vergroten. Met of zonder handicap. Houd er rekening mee dat de situatie van ieder individu uniek is. Werk daarom nauw samen met anderen om een persoonlijk plan op te stellen dat aansluit bij jouw specifieke behoeften.

Een paar handige en haalbare ideeën voor jouw gezonde levensstijl op een rijtje:

1 Waterkoker

In de culinaire ontdekkingswereld kent innovatie geen grenzen. Is zelf koken lichamelijk niet haalbaar, dan kun je door de veelzijdigheid van je waterkoker te benutten een scala aan gerechten bereiden die verder gaan dan het traditionele kopje thee. Van noedels tot eieren, van gestoomde groenten tot hartige soepen. Heb je geen fornuis, dan betekent dat nog niet dat je afhankelijk bent van wat anderen voor je koken. De volgende keer dat je de waterkoker ziet, denk dan verder dan het kopje thee.

2 Training

Als je een geschikte trainingsroutine wilt ontdekken, moet je rekening houden met je specifieke capaciteiten, interesses en eventuele medische begeleiding. Activiteiten als stoelyoga, aquarobics of aangepast sporten kunnen geweldige opties zijn. Als je een rolstoel gebruikt, kunnen zittende krachttraining en oefeningen voor het bovenlichaam effectief zijn. Experimenteer en luister naar je lichaam om te ontdekken wat het beste voor jou werkt.

3 Geestelijke gezondheid

Over luisteren naar je lichaam gesproken: het verbeteren van je geestelijke gezondheid kan een uitdaging zijn, zeker als je minder mobiel bent. Begin altijd met het raadplegen van een professional in de geestelijke gezondheidszorg. Bij voorkeur één die gespecialiseerd is in het werken met mensen met een handicap. En doe aan self care. Natuurlijk bedoelen we dan gewoon je ADL, je medicijnen innemen et cetera, maar ook dingen als zorgen voor genoeg frisse lucht en wekkers zetten om dingen niet te vergeten.

4 Bezorgen

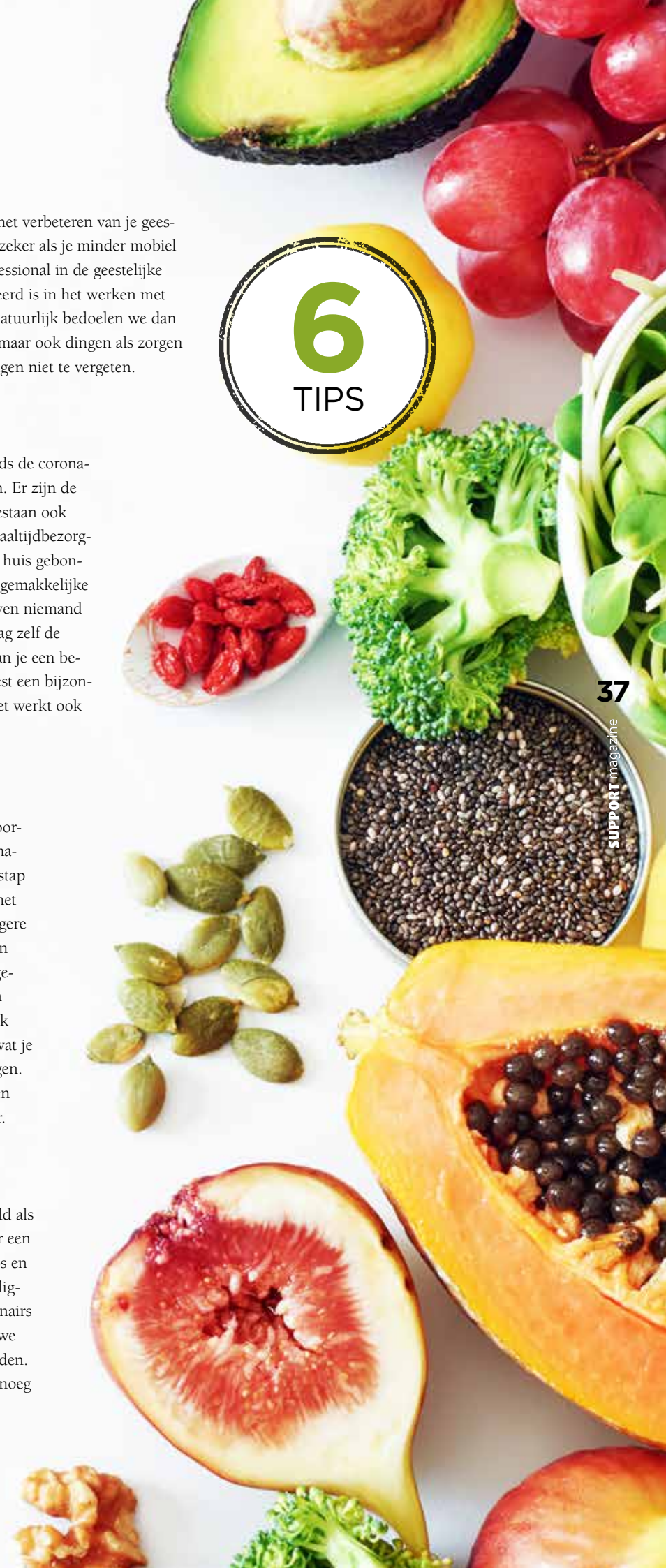
Er zijn tal van bezorgservices en zeker sinds de coronatijd zijn dat er alleen maar meer geworden. Er zijn de services die voor iedereen bedoeld zijn, maar er bestaan ook specifieke diensten als Tafeltje Dekje. Dat is een maaltijdbezorgservice die wordt aangeboden aan mensen die aan huis gebonden zijn. Ze bezorgen voedzame, evenwichtige en gemakkelijke maaltijden rechtstreeks thuis. Heel handig als je even niemand hebt om eten voor je te maken. En wanneer je graag zelf de boodschappen doet, maar wat hulp nodig hebt, kan je een beroep doen op een thuishulp van Senior Service. Best een bijzondere naam voor als je niet op leeftijd bent, maar het werkt ook voor mensen met een handicap.

5 Winkelen

Het aanpassen van je boodschappen om voorrang te geven aan voedzame opties en de manier waarop je je inkopen doet, is een belangrijke stap op weg naar een gezondere levensstijl. Begin met het geven van prioriteit aan vers fruit en groenten, magere eiwitten en volle granen. Overweeg om te winkelen op markten, waar lokaal geproduceerde, seizoensgebonden (en vaak ook minder bespoten) producten zijn. Markten zijn vaak gezonder, maar meestal ook goedkoper. Zeker als je in bulk koopt, al moet je wat je gekocht hebt dan nog wel naar huis kunnen brengen. Ontdek natuurvoedingswinkels voor biologische en speciale artikelen, al zijn die vaak wel wat duurder.

6 Niet koken

No-cookgerechten zijn handig, bijvoorbeeld als je geen fornuis hebt of kan gebruiken door een slechte motoriek. Je kan denken aan salades, wraps en sandwiches. Dat zijn wel een beetje voor de hand liggende dingen, maar je kan ook voor iets meer culinairs gaan zoals een ceviche. Bij dit gerecht worden rauwe zeevruchten in citroensap 'gegaard', vaak met kruiden. Of maak eens een lekkere koude soep. Er staan genoeg recepten op internet te vinden! Zo heb je toch wat meer invloed op wat je binnenkrijgt.

DE **VERSTELBARE** ROLSTOEL

VANAF NU IS ZITTEN DYNAMISCH

Wanneer je een actief leven wilt leiden, dan moet je voor jezelf en je lichaam kiezen. Waarbij je rolstoel een actieve en ondersteunende rol kan spelen: een statische zithouding geeft je bijwerkingen en blessures die je simpelweg kunt voorkomen.

O4 Flow is de enige rolstoel die jou én je zitpositie in beweging houdt. De rolstoelen zijn zó ontworpen dat je je zitpositie met één simpele handeling op ieder moment kunt verstellen, zelfs tijdens het rijden. Dynamisch zitten noemen we dat. Zo kun je de dag beter volhouden met meer energie.

Wil jij je prestaties in je dagelijks leven verbeteren én meer energie overhouden? Plan een proefzitting op: www.o4wheelchairs.com

*O4 Wheelchairs is onderdeel van Pezy Group,
innovatieve experts in productontwikkeling*

SUPPORT magazine

Eigentijds lifestyleblad voor mensen
met een lichamelijke beperking

Het eerste
jaar van
~~€30⁹⁹~~ voor
slechts €19⁹⁹

6x
per jaar
+ vakantie-editie

supportmagazine.nl

LEVEN MET EEN onzekere gezondheid

Lottie van Starckenburg is een meester geworden in leven met onzekerheid. Dat moet ook wel als je een schildklieraandoening hebt, gevoelig bent voor andere auto-immuunproblemen en de ziekte van Huntington in je familie voorkomt. Jarenlang is Lottie bezig geweest met grip krijgen op haar medicatie, haar energieproblemen, en het erfelijkheidsvraagstuk. Nu heeft ze haar verhaal, samen met dat van vijftien anderen, gebundeld in het boek *Mijn vriend Damocles. Leven met een onzekere gezondheid*.

Tekst **Marie-José Calkhoven**

40

SUPPORT magazine

Het is najaar 2022 als ik een LinkedIn-bericht ontvang van ene Lottie. “Ik heb jouw blog over corona gelezen en zou je graag interviewen voor een boek waarvan ik werk.” Op haar website presenteert ze zichzelf als gids in eigen-zinnig leven en biedt ze een schat aan informatie over ‘voluit leven met een langdurige ziekte, beperking of kwetsbaarheid’. Ook heeft ze *Energiek Leven* geschreven, een praktisch boek over leven met weinig energie. Maar wat me over de streep trekt om ‘ja’ te zeggen tegen een interview, is de spannende titel van haar nieuwe boek: *Mijn vriend Damocles*.

Laten we beginnen met de titel van je boek. Dat je het zwaard – dat iedereen soms boven zijn

hoofd voelt hangen – als een vriend omschrijft, is opvallend. Heb je je altijd zo gevoeld over onzekerheid of is deze houding tijdens het schrijven van je boek ontstaan?

Nee, dat gevoel was er al voor ik het idee kreeg dit boek te schrijven. Ik heb me lang gruwelijk veel zorgen gemaakt over mijn gezondheid. Ik kreeg het ene

na het andere gezondheidsprobleem en alles in mijn leven leed eronder. Mijn studie, mijn sport, mijn vriendenkring. Gaandeweg heb ik met vallen en opstaan geleerd om met mijn angst om te gaan. Toen corona uitbrak waren veel mensen in paniek, maar tot mijn eigen verbazing was ik er al snel ontspannen onder, terwijl ik echt wel wat te vrezen had van het virus. Toen ik me afvroeg hoe dat kwam,

*“Ik wil mijn leven
niet door angst
laten leiden”*

dat ik heb besloten om mijn leven niet door angst te laten leiden, maar ook mijn kop niet in het zand wil steken. Ik laveer tussen die twee uitersten. Ik kijk waar ik absoluut geen risico wil nemen en waar ik risico's aanvaard. Mijn medicatie kan bijvoorbeeld op de lange duur problemen geven, maar dat neem ik voor lief omdat mijn leven er nú beter van wordt. Ik heb twee kinderen gekregen, maar bewust relatief jong.

Wat zou je mensen mee willen geven in de omgang met onzekerheid?

Laat angst niet de overhand krijgen in je leven. Kijk naar reële risico's, maar vier vooral ook het leven daar waar het te vieren is. Bewustzijn van de goede kanten van het zwaard van Damocles kan daarbij helpen. «

besepte ik dat ik door al mijn aandoeningen steeds beter had leren omgaan met onzekerheid. Het was niet enkel meer een last. Het had er ook voor gezorgd dat ik durfde te kiezen voor wat ik zelf belangrijk vind. Vandaar Damocles als vriend.

Je hebt niet alleen je eigen verhaal opgeschreven maar ook vijftien mensen met een langdurige beperking geïnterviewd. Waarom heb je daarvoor gekozen?

Omdat onzekerheid zich voordoet in veel gedaantes. De onzekerheid die iemand heeft als hij van medicatie afhankelijk is en de apotheek niet kan leveren, is anders dan de onzekerheid van iemand met een erfelijke ziekte en een kinderwens. Of van iemand die door zijn beperkingen zijn baan verliest. Door zoveel mogelijk aspecten van onzekerheid te beschrijven,

en de verschillende manieren om daar mee om te gaan, hoop ik lezers te helpen bij het vinden van hun eigen weg.

Wat heb je over geleerd door het schrijven van dit boek?

Dat spreken over onzekerheid niet vanzelfsprekend is. Dokters, familieleden, collega's of vrienden praten vaak wel over de onzekerheid van de aandoening zelf, maar zien niet hoe diep die onzekerheid doorwerkt in de rest van je leven. Ik hoop dat mensen vaker gaan vragen waar iemand zich echt zorgen over maakt. Want door te praten over onzekere gevoelens krijg je er meer grip op.

Wat is jouw eigen strategie in omgaan met een onzekere gezondheid?

Voor mij is het heel belangrijk geweest

Mijn vriend Damocles bevat Lotties eigen verhaal en vijftien interviews over de onzekerheden die het leven met een aandoening met zich mee kan brengen.

Het boek is nu te koop bij fysieke en online boekwinkels. 302 pagina's. Prijs: € 27,00. E-book: € 15,00.

ZONNEBLOEMAUTO

Karren naar Kiss

Nog een laatste keer kwam de Amerikaanse rockband Kiss naar Nederland voor een afscheidsconcert in de Ziggo Dome in Amsterdam. De Nijmeegse Louis van de Weijden (58) kon het concert, als groot fan van de band, natuurlijk niet aan hem voorbij laten gaan. Maar hoe kom je het best met rolstoel en zonder eigen aangepaste auto van Nijmegen naar Amsterdam? De Zonnebloemauto, gehuurd via Welzorg Auto op Maat, bleek de uitkomst.

Sinds Louis op zijn veertiende Kiss voor het eerst zag, is hij fan. Hij heeft meer dan tien concerten bijgewoond,” vertelt zijn vrouw Ingrid, die namens Louis spreekt en door hem de band ook leuk is gaan vinden. “Van de harde muziek, de karakteristieke schmink en extravagante kostuums tot aan het bloedspuwen tijdens concerten; alles vindt hij geweldig.”

ONAFHANKELIJK

Een concertbezoek is voor Louis niet vanzelfsprekend. Kort nadat Louis en Ingrid in 2009 trouwden,

“Het grote voordeel van de Zonnebloemauto is de onafhankelijkheid”

Foto: Tilly Antoine

kreeg hij darmkanker. De ziekte kwam nog twee keer terug en door de bestralingen kreeg Louis een dwarslaesie. Hierdoor maakt hij gebruik van een elektrische rolstoel. Het is een uitdaging om de beste vervoersoplossing te vinden. “We reizen ook wel eens met de taxi, maar het grote voordeel van de Zonnebloemauto is de onafhankelijkheid. Nu kunnen we gaan en staan waar we zelf willen, vertrekken wanneer we willen en een tussenstop maken als we dat willen. Je kunt makkelijk zelf de rolstoel vergrendelen en stoelen waar nodig wegklappen. Zo is er dan ook nog ruimte voor andere passagiers. Op de dag van het afscheidsconcert was een goede vriend de chauffeur en met z'n drieën was er nog genoeg ruimte voor meer passagiers.”

Na de beslissing om met de Zonnebloemauto te gaan, was het snel geregeld. “Omdat we al zo ver

van tevoren de kaartjes voor het concert kochten, konden we ook vroeg de auto reserveren. Voor zo'n belangrijke gelegenheid wil je ook niet het risico lopen dat er geen auto meer beschikbaar is. Het reserveren ging makkelijk en snel door te bellen met Welzorg. Op de dag zelf haalden we de auto op bij een vestiging van Welzorg in Nijmegen en kort daarna vertrokken we naar Amsterdam.”

SPEKTAKEL

In de Ziggo Dome was Kiss als vanouds goed: “Het was een even groot spektakel als het jaar ervoor, toen zijn we ook geweest. Het vuurwerk en het vuur- en bloedspuwen mochten ook nu niet ontbreken. Vanaf het rolstoelplatform had Louis goed zicht op het podium. Al met al was het een succesvolle dag waar we nog lang van zullen nagenieten.”

Aan het einde van het écht allerlaatste concert in New York kondigde Kiss aan dat ze met hologrammen van zichzelf zullen blijven voortbestaan en concerten zullen geven, zoals ABBA dat ook al doet. Op de vraag of Louis en Ingrid dat ook willen zien, is het antwoord duidelijk: “Nou nee, ik denk niet dat we dan nog naar een concert zouden gaan. Dus we zijn extra blij dat we de band de laatste keer in het echt hebben kunnen zien.”

ZELF OP PAD MET DE ZONNEBLOEMAUTO?

Je huurt de Zonnebloemauto vanaf 45 euro per dag. Met ruim vijftig ophaallocaties in Nederland, is er altijd een auto in de buurt. Heb je niemand in je omgeving die voor je kan rijden? Dan regelt de Zonnebloem een vrijwillige chauffeur.

Welzorg heeft een handig online reserveringssysteem waar je op basis van locatie en huurdatum een overzicht krijgt van de beschikbare auto's. Reserveren is ook mogelijk door te bellen naar 088 - 00 16 717.

» welzorg.nl/auto-op-maat/zonnebloem

WELZORG
auto op maat

Deze pagina's worden u aangeboden door **WELZORG AUTO OP MAAT**
www.welzorg.nl/auto-op-maat

Darten

IS VOOR IEDEREEN

CHANINE VRIEZEN

32 JAAR | DOETINCHEM | PARADARTEN

Foto **Mathilde Dusol**

Tekst **Robin Wubben**

“Paradarten, zoals de sport officieel heet, is geen heel grote sport in Nederland. Er zijn zo’n vijftig geregistreerde spelers. Zelf ben ik begonnen doordat ik darten keek op televisie. We hadden thuis een dartbord hangen en toen ben ik zelf gaan gooien. Hoe vaak ik het doe? Te weinig. Ik zou meer moeten trainen, maar lichamelijk gaat dat nu even niet. Voor toernooien doe ik wel wat meer, maar ik zou echt veel meer moeten oefenen om beter te worden.

Vooraf het sociale vind ik leuk. Ik ga ook naar het buitenland voor toernooien en de ontmoetingen met verschillende mensen; dat maakt de sport interessant. Het is zeker een sport voor iedereen. Op toernooien is er een splitsing tussen rollers, zoals ik, en staande spelers. Darten is heel laagdrempelig. Iemand die wil beginnen, kan thuis een dartbord ophangen, een paar dartpijlen kopen en beginnen. En in het paradarten kun je ook al snel meedoen met nationale rankingtoernooien; daar kom je spelers van allerlei niveaus tegen. Meedoen aan een toernooi voelt misschien als een grote stap, maar die drempel is er eigenlijk niet.”

Op de website van de Nederlandse Darts Bond (NDB) is meer informatie te vinden over paradarten en de nationale toernooien. Kijk op » **ndbdarts.nl** en klik in het menu op ‘Dartssport’ en ‘Mindervaliden’.

Droomtrein

‘Zo moet het ongeveer zijn om zonder handicap met het vliegtuig te reizen,’ bedenk ik me, kijkend door het raam van de Eurostar die me van Rotterdam naar Londen brengt. Geen ambulift die me afzondert van de andere passagiers. Geen transfer naar een gangpadrolstoel door personeel dat me totaal niet comfortabel tilt. En dan weer een transfer naar de vliegtuigstoel, waar überhaupt te weinig ruimte is om door twee mensen getild te worden. Ondertussen wordt je rolstoel meegenomen en kan je alleen maar hopen dat je die onbeschadigd terugziet.

Begrijp me niet verkeerd, voor het betreden van de Eurostar is nog steeds een oprijbrug en reisassistentie nodig, maar ik merk dat die vanzelf klaarstaan als je rolstoelplaatsen hebt. De assistent helpt even bij het over de plank rijden, en dat is dat. Het voelt alsof ik door een vliegtuigslurf loop en ‘welkom aan boord’ word gewenst. Van oncomfortabele houdgrepen en kans op een defecte rolstoel is geen sprake. En ik kan in de meest comfortabele stoel blijven zitten: die van mezelf.

De reis smaakt naar meer. Naast de bekende trein naar Parijs (de vroegere Thalys) doet Eurostar een heel rijtje Europese bestemmingen aan. Maar ik vraag me af of er nog meer in het vat zit. Zo lees ik dat de Europese

Commissie tien pilots heeft gestart om het reizen per trein te stimuleren. De Nederlandse startup European Sleeper is een van die pilots. Deze trein rijdt nu naar Berlijn, vanaf maart 2024 naar Praag en in 2025 naar Barcelona. Dat worden lange reizen, en daarom zet het bedrijf nachttreinen in. Een voor mij vreemd concept, hebben die dan ook rolstoeltoegankelijke cabines?

Ik vraag het na. “Nog niet,” zegt de voorlichter van European Sleeper. “We huren de rijtuigen, maar door de verloren concurrentieslag met het vliegtuig is daar jarenlang niet in geïnvesteerd, ze zijn nog niet toegankelijk.” Wel is het bedrijf bezig zelf toegankelijke rijtuigen aan te schaffen. De eerste worden eind 2024 of begin 2025 verwacht.

Het is jammer dat een nieuwe dienst door oude rijtuigen alsnog ontoegankelijk is, maar fijn dat er aan de toekomst wordt gedacht. Ik heb het idee dat toegankelijkheidsinitiatieven vooral van de bedrijven zelf moeten komen, nergens zie ik druk of controle van de nationale overheid of de EU. Hopelijk komen die regels niet als het te laat is, zoals bij de vliegtuigen het geval was en bij de vorige generatie NS-treinen, die pas na decennia vervangen werden door toegankelijke versies. Maak van de nachttrein direct een droomtrein.

RICK HEIJMANS

is (web)redacteur en marketeer bij Support Magazine. Rick heeft een spierziekte en gebruikt een elektrische rolstoel.

De volledige reactie van European Sleeper is te lezen op de website »supportmagazine.nl/reactie-european-sleeper

occasions

MEER DAN 200+ OCCASIONS OP VOORRAAD!

rolstoelauto

rolstoelbus

groepsvervoer

zelf rijden

scootmobielauto

RENAULT KANGOO ROLSTOEL -AUTO (AIRCO)

Brandstof Benzine
Bouwjaar 2006
Km. stand 62.501 km
Transmissie Handgeschakeld
Garantie Ja
Prijs € 14.950

CITROËN JUMPER L2H2 ROLSTOELBUS 4+1

Brandstof Diesel
Bouwjaar 2011
Km. stand 126.081 km
Transmissie Handgeschakeld
Garantie Ja
Prijs € 19.950

RENAULT KANGOO ROLSTOELAUTO AUTOMAAT

Brandstof Benzine
Bouwjaar 2011
Km. stand 80.428 km
Transmissie Automaat
Garantie Ja
Prijs € 23.950

MERCEDES-BENZ VITO L2H1 ROLSTOELBUS (AIRCO) 4+1

Brandstof Diesel
Bouwjaar 2014
Km. stand 138.411 km
Transmissie Handgeschakeld
Garantie Ja
Prijs € 26.950

VOLKSWAGEN CRAFTER L2H2 ROLSTOELBUS GROEPSVERVOER

Brandstof Diesel
Bouwjaar 2016
Km. stand 130.001 km
Transmissie Handgeschakeld
Garantie Ja
Prijs € 39.950

CITROËN BERLINGO L1 ROLSTOELAUTO (AIRCO) 3+1

Brandstof Benzine
Bouwjaar 2019
Km. stand 11.770 km
Transmissie Handgeschakeld
Garantie Ja
Prijs € 39.950

VOLKSWAGEN CADDY MAXI ROLSTOELAUTO 5+1

Brandstof Benzine
Bouwjaar 2017
Km. stand 38.535 km
Transmissie Handgeschakeld
Garantie Ja
Prijs € 41.950

PEUGEOT RIFTER L2 ROLSTOELAUTO AUTOMAAT 5+1

Brandstof Benzine
Bouwjaar 2022
Km. stand 10 km
Transmissie Automaat
Garantie Ja
Prijs € 59.950

PEUGEOT RIFTER L2 ROLSTOELAUTO AUTOMAAT 5+1

Brandstof Benzine
Bouwjaar 2021
Km. stand 23.950 km
Transmissie Automaat
Garantie Ja
Prijs € 52.950

MERCEDES-BENZ VITO L2H1 ROLSTOELBUS (AIRCO)

Brandstof Diesel
Bouwjaar 2020
Km. stand 68.111 km
Transmissie Automaat
Garantie Ja
Prijs € 59.950

MERCEDES-BENZ SPRINTER L1H1 ROLSTOELBUS AUTOMAAT

Brandstof Diesel
Bouwjaar 2019
Km. stand 24.623 km
Transmissie Automaat
Garantie Ja
Prijs € 69.950

MERCEDES-BENZ EQV 300 L2H1 ROLSTOELBUS AUTOMAAT

Brandstof Elektrisch
Bouwjaar 2021
Km. stand 15.626 km
Transmissie Automaat
Garantie Ja
Prijs € 97.950

Word uitgerust wakker

Immedia SatinSheet vergemakkelijkt het draaien in bed

Herkent u dat? Dat u 's nachts in bed niet (goed) kunt draaien en daardoor in de ochtend niet uitgerust wakker wordt. Misschien heeft u al van alles geprobeerd en nog steeds niet de juiste oplossing gevonden. Probeert u dan eens het Immedia SatinSheet basislaken. Dit satijnen

glijlaken vergemakkelijkt het draaien en verplaatsen in bed. Het is ideale oplossing voor mensen die niet goed kunnen draaien vanwege lichamelijke klachten zoals pijn in gewrichten, stijve spieren, ALS, overgewicht of ouderdom.

De voordelen:

- ✓ Een betere nachtrust
- ✓ Bevordert zelfredzaamheid
- ✓ Gemakkelijke en veilige oplossing

SatinSheet Basislaken Midl Corner

immedia
by Etac

Zien en proberen?

Kijk dan op www.etac.nl/satinsheet of informeer bij uw hulpmiddelenleverancier.